

Retsmedicinsk Institut

Aarhus Universitet

Årsberetning 2005

Retspatologisk Afdeling
Peter Sabroes Gade 15
8000 Aarhus C

Tlf. 86 12 56 77
Fax. 86 12 59 95
email: ri@retsmedicin.au.dk

Retskemisk Afdeling
Skovagervej 2
8240 Risskov

Tlf. 86 17 53 22
Fax. 86 17 50 03
email: rka@retskemisk.au.dk

Instituttets hjemmeside: www.retsmedicin.au.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Ledelse	6
Annie Vesterby.....	7
Jytte Banner.....	8
Mogens Johannsen	9
Personale	10
Udvalgsarbejde og anden virksomhed	13
Kurser	16
Bygningsmæssige forhold	19
Undervisning	20
Forskning.....	21
Igangværende projekter.....	22
Publikationer, foredrag og poster	28
Kongresser og møder	33
Formidling	36
Optræden i pressen	36
Omsorg for retfærdighed (<i>Annie Vesterby</i>)	37
 Retsmedicinsk Instituts rekvirerede arbejde	 40
 Retspatologisk Afdeling	
Retslægelige obduktioner	42
Obduktioner begæret af statsadvokater	44
Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen og forsikringsselskaber	44
Dødsmåder	45
Klager over sundhedspersonale, tilsynssager og lægefejl.....	50
Identifikationer	50
Findestedsundersøgelser	50
Retslægelige ligsyn	50
Andre undersøgelser	51
Klinisk retsmedicin	51
Kolposkopiske undersøgelser	54
Retspatologiske effektundersøgelser.....	55
Øvrige undersøgelser	55
Udtalelsessager.....	56
Fremmøde i retten	56
Information til pårørende i tilfælde af retslægelig obduktion	56

Retskemisk Afdeling

Nyt fokusområde: Sammenlignende undersøgelser.....	57
Retstoksikologiske undersøgelser	58
Narkotikaundersøgelser.	61
Udsendelsesliste	64

Forord

Århus Universitets årsberetning dækker Retsmedicinsk Institut's forskningsaktiviteter. Nærværende årsberetning omfatter alle aktiviteter ved instituttet, i særdeleshed de der vedrører statsobducenturet, samt instituttets forskningsaktiviteter.

Det rekvirerede arbejde blev akkrediteret af DANAK (den danske akkrediterings- og metrologifond) i 2005 efter standarden iso 17020; den retskemiske afdeling dog allerede i 2004 efter iso 17025.

Akkrediteringen er en uafhængig bedømmelse af instituttets kompetence til at udføre bestemte opgaver i overensstemmelse med givne specifikationer; akkrediteringen garanterer samtidigt instituttets uvildighed i forhold til de udførte opgaver.

Arbejdet med at nå frem til en akkreditering har været meget stort og vil fortsat kræve en del resourcer.

I 2005 påbegyndtes langt om længe bygningen af et nyt institut på byggegrund ved Skejby Universitetshospital; bygningen forventes at stå klar til indflytning ved udgangen af 2007. Alle medarbejdere ser frem til denne udflytning, hvorved instituttet bliver samlet under et tag.

Der har i 2005 været udskiftning af Retsmedicinsk Institut's ledelse. Statsobducent Markil Gregersen fratrådte den 1. februar 2005 på grund af alder og blev senere afløst af tidligere vicesstatsobducent Annie Vesterby. Jytte Banner tiltrådte som vicesstatsobducent 1. november 2005 og Mogens Johannsen den 1. juli 2005 som afdelingsleder på Retskemisk Afdeling efter Elisabet Kaa.

Årsberetningen indeholder kort portræt af Annie Vesterby (s. 7), Jytte Banner (s. 8) og Mogens Johannsen (s. 9) samt uddrag af Annie Vesterby's tiltrædelsesforelæsning (s. 36).

Årsberetningen er skrevet og redigeret af professor Markil Gregersen og kontorfuldmægtig, sekretær Kirsten Lønskov.

Annie Vesterby

Ledelse

Retsmedicinsk Institut er et universitetsinstitut og er derfor omfattet af Universitetsloven. Loven af 2003 medførte betydelige ændringer i universitetets, fakulteternes og institutternes ledelsesform. For Retsmedicinsk Institut gælder endvidere Bekendtgørelse om de retsmedicinske institutter i København, Odense og Aarhus af 21.03.94. Ifølge denne er professoren i retsmedicin også statsobducent og institutleder, medens vicesstatsobducenterne er stedfortrædere.

Ledelsen af undervisning og forskning og midler hertil foregår i samarbejde med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og dekanen.

Med hensyn til det rekvirerede arbejde og den økonomiske ledelse heraf foregår det i samarbejde mellem institutleder Annie Vesterby og vicesstatsobducent Jytte Banner, Retspatologisk Afdeling, lektor Mogens Johannsen, Retskemisk Afdeling, og Aarhus Universitets Budgetkontor ved kontorchef Kirsten Skjødt. Instituttets sagsbehandler var i 2005 fuldmægtig Anders Moestrup, Budgetkontoret.

Instituttets regnskaber varetages af overassistent Vivi Vendebæk i samarbejde med Aarhus Universitets Regnskabsafdeling ved regnskabschef Torben Jensen.

Retsmedicinsk Instituts tre ledere skal kort præsenteres på de følgende sider:

Annie Vesterby

Professor, dr.med., institutleder, statsobducent

Annie Vesterby Charles tog sin medicinske embedseksamen i 1975 ved Aarhus Universitet, hvor hun i 1977 fik tildelt Aarhus Universitets guldmedalje for en prisopgave i retsmedicin. Hun blev speciallæge i patologisk anatomi og cytologi i 1991, og samme år blev hun ansat som vicesstatsobducent ved Retsmedicinsk Institut. I 1995 erhvervede hun sin medicinske doktorgrad ved Aarhus Universitet.

Annie Vesterby tiltrådte som statsobducent og professor i retsmedicin 01. november 2005 efter at have været konstitueret siden professor Gregersens fratrædelse 31.01.05.

Annie Vesterby har i flere år været medlem af Den Regionale Videnskabsetiske Komité for Århus Amt. Desuden er hun medlem af retslægerådet.

Jytte Banner

Vicestatsobducent, ph.d., Retspatologisk Afdeling

Jytte Banner er født i Randers i 1960 og opvokset der. Hun tog sproglig studentereksamen fra Randers Statsskole i 1979 og opholdt sig i det efterfølgende år i Oxford, England, hvor hun arbejdede som sygehjælper på Nuffield Orthopaedic Centre. Medicinstudiet ved Aarhus Universitet blev påbegyndt i vinteren 1981.

Jytte Banner var i løbet af studiet i valgfri måned på Retsmedicinsk Institut i Århus, hvor interessen for faget blev vakt, specielt i kraft af fagets bredde og tværfaglighed og ikke mindst muligheden for forskning. Efter den medicinske embedseksamen i 1988 fik hun ansættelse som yngre læge på instituttet.

Jytte Banner erhvervede den medicinske ph.d. grad i 1993. I ph.d. studiet indgik ½ års forskningsophold som honorary research fellow på University of Birmingham, England. I år 2000 blev hun speciallæge i patologisk anatomi og cytologi og blev 1. november 2005 ansat som vicestatsobducent på Retsmedicinsk Institut, hvor hun havde været ansat siden 1999.

Jytte Banners videnskabelige produktion og forskningsområde har overvejende ligget inden for pludselig uventet spæd- og småbørnsdød.

Som medlem af målbeskrivelsesudvalget i Dansk Selskab for Retsmedicin har Jytte Banner været med til at udarbejde en certificeringsordning, som giver den enkelte retsmediciner mulighed for at dokumentere sin uddannelse og kvalifikationer. Hun blev valgt til formand for selskabet april 2006.

Mogens Johannsen

Afdelingsleder, lektor, cand.scient., ph.d., Retskemisk Afdeling

Mogens Johannsen er født i Århus i 1969 og opvokset i Hinnerup sammen med sin et år ældre søster Annette. Hans forældre Ingrid og Christian Johannsen stammer begge fra Sønderjylland og har arbejdet henholdsvis som sygehjælper på Århus Kommunehospital og elektronikmekaniker på Aarhus Universitet. Christian Johannsen omkom i 1978 ved en bilulykke.

Efter matematisk studentereksamen på Hadsten Amtsgymnasium i 1989 flyttede Mogens til Aarhus og startede på Kemi/Bioteknologi linien på Kemisk Institut, Aarhus Universitet. Efter 1 års studieophold på Ruprecht Karls Universität i Heidelberg, Tyskland, blev kandidatstudiet afsluttet i 1995 i Århus. To år senere blev

ph.d. graden erhvervet efter endnu et ophold i Heidelberg. Ph.d. studiet blev fulgt op af et års ansættelse som forskningsadjunkt på Aarhus Universitet, og derefter åbnede muligheden sig for at flytte til Danmarks Tekniske Universitet (DTU) i et adjunktur indenfor stereoselektiv organisk syntese sponsoreret af Løvens Kemiske Fabrik. I 2001 fik Mogens ansættelse som Lektor på DTU. I 2002 skiftede Mogens arbejdsområde og startede som kemiker på Retskemisk Afdeling på Aarhus Universitet. I 2004 blev Mogens indstillet til et lektorat på Retskemisk Afdeling. På grund af sygdom hos afdelingsleder Elisabeth Kaa varetog han fra sommeren 2004 funktionen som afdelingsleder for Retskemisk Afdeling. Den 1. juli 2005 blev stillingen gjort permanent.

Privat bor Mogens i Hinnerup sammen med sin kone Anne Birgitte Bundgaard Johannsen som er uddannet diplomingeniør. Sammen har de børnene Ida Marie (5), Christian (5), Jens Gustav (3) og Peder Emil (3).

Personale

Instituttleder: Professor, statsobducent, dr.med. Annie Vesterby

Stedfortræder: Vicesstatsobducent, ph.d. Jytte Banner (fra 01.11.)

Afdelingsleder: Lektor, ph.d. Mogens Johannsen

Personaleforbrug:

Videnskabeligt personale: 7,04 årsværk.

Teknisk-administrativt personale: 31,05 årsværk.

Videnskabeligt personale Retspatologisk afdeling:

Professor, dr.med. Markil Gregersen, læge Ladan Eivazi (fra 1.7.2005-31.10.2005), læge Ole Christian Ingemann Hansen, læge Christin Rosendahl Graff Isaksen (til 30.4.2005), læge Jakob Billeskov Jansen (til 31.8.2005), læge Lisbeth Lund Jensen (fra 1.10.2005), læge Majken Højrup Jepsen (til 31.1.2005), lektor, speciallæge i patologisk anatomi Ingrid Bayer Kristensen, læge Kirsten Bondesen Rylev Larsen (fra 1.5.2005), læge Kristina Lings (fra 1.5.2005), vicesstatsobducent, speciallæge i patologisk anatomi, ph.d. Jytte Banner, læge Stine Horskær Madsen (1.8.-31.10.2005), læge Anders Gunnar Nielsen (1.8.-31.10.2005), læge Mads Ingeman Olsen (6.6.-31.7.2005), læge Marianne Cathrine Rohde, læge Ingrid Anna Carelius Studstrup (til 31.1.2005), læge Stine Heidenheim Sørensen (1.2.-30.4.2005), læge Asser Hedegård Thomsen (fra 1.7.2005), professor, dr.med., statsobducent Annie Vesterby.

Adjungeret lektor: Overlæge, ph.d. Ole Brink.

Speciallæger ved Retsmedicinsk Instituts Regionalafsnit Aalborg/Herning: Marja den Engelsman, Niels Holm-Nielsen, John Jakobsen, Steen Bo Kalms og Kim Mølenberg, samt Erik Damberg og Anna Bæk (konsulenter).

Videnskabeligt personale Retskemisk afdeling:

Cand.polyt., ph.d. Mette Findal Andreasen, afdelingsleder, cand.scient., ph.d. Mogens Johannsen, lektor, speciallæge i klinisk kemi Axel Carsten Hansen, lektor, cand.scient. Else-Marie Lausten Heinsvig, lektor, lic.pharm. Elisabet Kaa, kemiingeniør Grith Kastorp, cand.scient, ph.d. Christian Lindholst (fra 1.7.2005), cand.scient. Anette Panduro Falcher Petersen (barselsorlov fra 11.6.2005).

Teknisk-administrativt personale Retspatologisk afdeling:

Kontorpersonale: Overassistent Lis Dupont Birkler (institutsekretær), kontorfuldmægtig Ina Le Roy Eltang, sekretær Tove Hansen (fra 1.12.2005), kontorfuldmægtig Kirsten Lønskov, overassistent Birgitte Skovgaard Outzen, overassistent Alice Tonsgaard, overassistent Vivi Melgaard Vendebæk.

Laboratoriepersonale: Bioanalytiker-underviser Jytte Dreyer Jakobsen, bioanalytiker-underviser Eva Olesen.

Institutbetjente: Institutbetjent Arne Ernst, institutbetjent Allan Laursen, ledende institutbetjent Karsten Mildahl Nielsen, assisterende institutbetjent Iuri Podgorburschih (til 08.08.05).

EDB-medarbejder: Ole Lundskov.

Teknisk-administrativt personale Retskemisk afdeling:

Kontorpersonale: Afdelingssekretær Laila Kearney, overassistent Vivi Melgaard Vendebæk.

Laboratoriepersonale: Laboratoriefunktionær Anna-Marie Hansen (tjenestefri fra 19.9.2005), laboratorietekniker Brian Sonne Jensen, laboratoriekoordinator Inge Korup, laboratoriefunktionær Sisse Elle Mikkelsen, laboratoriefunktionær Brian Nielsen, laboratoriefunktionær Eva Lysdahl Paulsen, laboratoriefunktionær Dorthe Lyhne Pedersen, laboratorietekniker Lone Støvring Rattenborg, laboratoriefunktionær Susanne Lysdahl Røberg, laboratoriefunktionær Janni Ankerstjerne Sørensen, laboratorieoverassistent Rasmus Telving, laboratoriefunktionær Trine Thomsen, afdelingslaborant Marianne Vogel.

EDB-medarbejder: Ole Lundskov.

Ph.d.-studerende:

Kiropraktor Lars Uhrenholt

Læge Ole Ingemann Hansen

Læge Marianne Rohde

Læge Søren Dalager-Pedersen

Ved instituttet findes følgende faste udvalg:

Samarbejdsudvalg: Fra ledelsens side: Annie Vesterby (formand), Jytte Banner og Mogens Johannsen. Fra medarbejdersiden: Rasmus Telving (næstformand), Carsten Hansen og Laila Kearney fra Retskemisk Afdeling, Eva Olesen og Allan Laursen fra Retspatologisk Afdeling.

Sikkerhedsudvalg: Annie Vesterby (formand), Grith Kastorp, Karsten Mildahl Nielsen og Lone Støvring Rattenborg.

Byggeudvalg: Ingrid Bayer Kristensen (formand), Carsten Hansen, Allan Laursen, Inge Korup.

EDB-udvalg: Jytte Banner, Kirsten Lønskov, Ole Lundskov, Carsten Hansen, Rasmus Telving.

Undervisningsudvalg: Annie Vesterby, Ingrid Bayer Kristensen, Jytte Banner, Carsten Hansen, Mogens Johannsen og Ina Eltang.

Forskningsudvalg: Jytte Banner, Mette F. Andreasen, Carsten Hansen, Mogens Johannsen, Annie Vesterby

Kvalitetssikringsarbejdsgruppe ved Retspatologisk Afdeling: Lis Birkler, Jytte Banner, Karsten Mildahl Nielsen, Eva Olesen og Annie Vesterby.

Tillige afholdes følgende:

Medarbejdermøder: Institutet tilstræber at afholde et møde to-tre gange årligt, hvor samtlige medarbejdere deltager.

Da professor Gregersen skulle fratræde sin stilling pr. 31.01.05 blev der afholdt en fratrædelsesforelæsning med efterfølgende reception, og i samme forbindelse udgav instituttet en publikation af professor Gregersen, "Krøniken om Retsmedicinsk Institut", som var baseret på fire medarbejdermøder ved instituttet i år 2004.

I forbindelse med Annie Vesterby's tiltrædelsesforelæsning i efteråret 2005 blev der ligeledes afholdt en reception for instituttets medarbejdere og samarbejdspartnere.

Grundet ovenstående begivenheder blev der i år 2005 kun tid til at afholde ét medarbejdermøde, nemlig i september måned, med emnet "Tsunami katastrofen i Thailand", hvor nogle af instituttets udsendte medarbejdere og samarbejdspartnere fortalte om det overordentligt vanskelige identifikationsarbejde.

Medarbejderudviklingssamtaler (MUS): Der afvikles årligt MUS-samtaler, disse foretages af Mogens Johannsen på Retskemisk Afdeling og af Annie Vesterby på Afdeling for Retspatologi og Klinisk Retsmedicin.

Udvalgsarbejde og anden virksomhed

Deltagelse i råd, nævn, udvalg, redaktionsarbejde m.v.

Annie Vesterby er medlem af Retslægerådet.

A. Vesterby er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg og medlem af Det faglige Underudvalg vedrørende retsmedicinske ydelser.

A. Vesterby er medlem af Norsk Rettsmedisinsk Forening, Nordisk Forening mod Barnmishandling og Omsorgssvigt, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi, Dansk Knoglemedicinsk Selskab, Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af American Society for Bone and Mineral Research, International Society of Stereology, British Academy of Forensic Sciences, American Academy of Forensic Sciences og af IPSCAN samt DASPCAN; endvidere medlem af Rigspolitiets ID-gruppe samt tidsskrift-reviewer.

A. Vesterby er med i arbejdsgruppe nedsat af Den Centrale Videnskabsetiske Komité og Etisk Råd vedrørende oplæg til debat om "Forskning på afdøde".

Annie Vesterby er samarbejdspartner og styregruppemedlem ved "Center for Voldtægtsofre", Århus Amt, i arbejdsgruppe vedrørende etablering af "Center for seksuelt misbrugte børn", i arbejdsgruppe ved Børneafdelingen, Skejby Sygehus, vedrørende retningslinier for diagnosticering og behandling af børn udsat for omsorgssvigt og seksuelt overgreb.

Annie Vesterby er vejleder for instituttets ph.d. studerende Lars Uhrenholt og Ole Ingemann Hansen.

J. Banner er medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin, af Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi og af Uddannelsesudvalget under Dansk Selskab for Retsmedicin og Certificeringsudvalget under Dansk Selskab for Retsmedicin, samt samarbejdspartner og lægelig supervisor ved "Center for Voldtægtsofre", Århus Amt; endvidere medlem af Rigspolitichefens ID-Gruppe (stedfortræder for den retspatologiske koordinator), af Dansk Kriminalistforening, af International Society of prevention of Infant Death (ISPID), af Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi og tillige medlem af styregruppen i Center for Voldtægtsofre.

J. Banner er lægefaglig ansvarlig for kvalitetsstyringen på Retspatologisk Afdeling.

J. Banner har været mødeleder ved videnskabeligt forårsmøde under Dansk Selskab for Retsmedicin.

Jytte Banner er hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende Marianne Rohde.

Jytte Banner har været vejleder for cand.psyk. Rikke Bramsen med projektet "Holdninger til voldtægtsofre i Danmark (projektet søges optaget som ph.d. projekt).

Tillige vejleder ved to forskningsmetodologiske opgaver:

Stud.med. Joanna Sierakowska: "Negative kardiovaskulære følger ved misbrug af anabolske steroider".

Stud.med. Ulla Christiansen: "Medfødte hjertemisdannelser hos småbørn".

Markil Gregersen er sagkyndig i Retslægerådet.

M. Gregersen er medlem af Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Norsk Rettsmedisinsk Forening, Dansk Selskab for Retsmedicin og Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi.

M. Gregersen er endvidere medlem af Rigspolitechefens ID-Gruppe samt af Rigspolitiets Centrale Identifikationsgruppe (til 31.01.05) og medlem af European Council of Legal Medicine, the Forensic Science Society, International Academy of Legal Medicine.

M. Gregersen er hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende Lars Uhrenholt.

Ingrid Bayer Kristensen er medlem af Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi, Norsk Rettsmedisinsk Forening og Nordisk Forening mod Barnmishandling og Omsorgssvikt; endvidere medlem af Rigspolitechefens ID-Gruppe.

Ingrid Bayer Kristensen har været formand for bedømmelsesudvalget ved en ph.d.

Ingrid Bayer Kristensen er formand for Retsmedicinsk Instituts byggeudvalg, uddannelsesansvarlig for yngre læger og kontaktperson til Havarikommisionen for Vejtrafikulykker (HVU).

I. Bayer Kristensen har været vejleder ved en forskningsmetodologisk opgave:

Stud.med. Liv Christensen: "Skuddødsfald".

Ole Ingemann Hansen er bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin.

Marianne Rohde er medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin.

Lars Uhrenholt er bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af Dansk Retsmedicinsk Selskab, Dansk Selskab for Kiropraktik og Klinisk Biomekanik samt Dansk Knoglemedicinsk Selskab; endvidere medlem af International Traffic Medicine Association og af Society of Automotive Engineers, SAE.

Ole Brink er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af "tænketaank" i Det kriminalpræventive Råd vedrørende forebyggelse af vold.

Ole Brink har været 1. opponent, "Violence in an urban community", han er hovedvejleder for sygeplejerske, "Ventetid til operation og 30 dages mortalitet for patienter med hoftenær fraktur. Er der en sammenhæng?" – samt vejleder vedrørende "Development in deliberate interpersonal violence 1991-2002. The Odense Study on deliberate interpersonal".

Tillige hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende, Ole Ingemann Hansen.

Elisabet Kaa er sagkyndig i Retslægerådet.

E. Kaa er medlem af arbejdsgruppen "Joint Action" nedsat af Sundhedsstyrelsen. E. Kaa er konsulent for EU projekt vedrørende "Profiling of Amphetamines".

E. Kaa er medlem af Working Group on Drugs under European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI). E. Kaa er medlem af Nordisk arbejdsgruppe for Politi og Toldvæsen (PTN) vedrørende syntetiske illegale stoffer.

E. Kaa er koordinator og over for Sundhedsstyrelsen ansvarlig for projekterne ”Narkotika på gadeplan” og ”Ecstasyovervågning”.

A. Carsten Hansen er sagkyndig i Retslægerådet.

A.C. Hansen er medlem af politiets arbejdsgruppe vedrørende narkomandødsfald.

Mogens Johannsen er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg og Det Faglige Underudvalg vedrørende retsmedicinske ydelser.

Annie Vesterby og Markil Gregersen: Medlemmer af Editorial Board, Scandinavian Journal of Forensic Science.

Jytte Banner: Hjemmesiden Sandhedogkonsekvens.

Flere af instituttets videnskabelige medarbejdere har desuden virket som censor i retsmedicin og patologisk anatomi.

Kurser

Advanced course in Forensic Paediatric Medicine, Soria Moria, Oslo, Norge.

Deltager: J. Banner (med foredrag), M. Gregersen (med foredrag), K. Lings

Bliv bedre klædt på til Arbejdstilsynets screeningsbesøg, SvFSAU, Aarhus Universitet, Århus.

Deltager: E. Heinsvig

Dansk Selskab for Retsmedicin – årsmøde, Odense.

Skudlæsioner i retsmedicinsk perspektiv.

Deltagere: J. Banner, M. Gregersen, O.I. Hansen, L.L. Jensen, I.B. Kristensen, K. Lings, M. Rohde, A.H. Thomsen, A. Vesterby

Fast-fase ekstraktion, Mikrolab Aarhus A/S.

Deltagere: M.F. Andreasen, A.C. Hansen, E. Heinsvig, M. Johannsen, G. Kastorp, C. Lindholst

Forensic Digital Evidence - Evidence Bases Forensic Science. American Academy of Forensic Sciences, New Orleans, USA.

Deltager: A. Vesterby

GC-Brugermøde, Perkin-Elmer.

Deltager: A.C. Hansen

HPLC Method Development, Waters, København.

Deltager: A.P.F. Petersen

Kemometrikursus. Retskemisk Afdeling.

Deltagere: M.F. Andreasen, M. Johannsen, E. Kaa, C. Lindholst

Laboratoriedag, DANAK:

Deltager: G. Kastorp

Metoder i biomedicin, Århus.

Deltager: M. Rohde

Neuroradiologisk Afdeling, Århus Sygehus, NBG, Århus.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

Nordjysk Rygforum, Aalborg Universitet, Aalborg.

Deltager: L. Uhrenholt (med to foredrag)

Norsk Rettsmedisinsk Forening og Norsk Barnelegeforening: Tverrfaglig kurs om barnmishandling, Oslo, Norge.

Deltagere: J. Banner, M. Gregersen, K. Lings

Research management course, Copenhagen Business School, modul II og III.

Deltager: J. Banner

Sandhed og konsekvens – om unge og voldtægt for lærere og pædagoger, Århus.

Deltager: J. Banner

Sexuelle overgreb mod børn. Medisinsk faglig forum, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Oslo, Norge.

Deltager: A. Vesterby

Tal frit frem – forskellige metoder i kommunikation, Århus Amt – samt opfølgningskursus.

Deltager: G. Kastorp

Tromboseprofylakse for sygeplejersker, Middelfart.

Deltager: O. Brink

Det Teknisk-Administrative Personale på det retspatologiske afsnit har deltaget i følgende kurser og møder:

Powerpoint til overheads og storskærm (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Skabeloner i WordXP (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Regneark niveau 2 (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Formularer i PDF-dokumenter (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Forandringer – hvad betyder det for mig? (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Hurtig og effektiv læsning (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Håndtering af PDF-dokumenter med Acrobat (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Adobe InDesign CS (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Ny PØS (Aarhus Universitet). DANAK validering, København. Microsoft Windows Server 2003 og Microsoft XP Professional (Microworld, Århus). CCNA (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet).

Det Teknisk-Administrative Personale på det retskemiske afsnit har deltaget i følgende kurser og møder:

Registrering af anlægsaktiviteter i Navision (Aarhus Universitet). Medarbejderudviklingssamtalen (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Seniorkursus (Aarhus Universitet). Brush-up Word 2000 (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Bedre planlægning – mindre stress (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Kemometrikursus (Retskemisk Afdeling). Diplomuddannelse i bioteknologi, procesteknologi og kemi (Ingeniørhøjskolen, Odense). Fast-fase ekstrak-

tion (Mikrolab Aarhus A/S). Motivation – når arbejdsglæde kommer først! (IBC Euroforum, København). Bliv bedre klædt på til Arbejdstilsynets screeningsbesøg (SvFS, Aarhus Universitet). Waters Seminar (Århus). Database niveau 1 (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Introduktionskursus for nyansatte (Aarhus Universitet). Navision Stat kurser (Finansministeriet Økonomistyrelsen/Aarhus Universitet). Registrering af anlægsaktiviteter i Navision (Aarhus Universitet). Forandringsprocesser (arrangement, Nobelparken, Aarhus Universitet). PØS (Aarhus Universitet). Informationsmøde for administratorer på EU forskningsprojekter (Aarhus Universitet). Informationsmøde vedrørende årsberetning (Aarhus Universitet). Outlook som informationscentrum (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Håndtering af PDF-dokumenter med Acrobat (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Grundkursus i førstehjælp (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Større dokumenter i Word XP (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet).

Bygningsmæssige forhold

Instituttets retspatologiske afdeling har til huse i Århus Sygehus' (tidl. Århus Kommunehospital) gamle patologisk-anatomiske institut, hvor der findes kontorer, personundersøgelsesrum og histologiske laboratorier samt værksted. Obduktionerne finder sted i den lille sektionsstue på Århus Sygehus' Patologiske Institut (NBG), ligesom man anvender dette instituts store sektionsstue, morgue og genkendelsesrum.

På grund af dårlige pladsforhold benytter instituttet stadig to "skurvogne" til kontorer og spise/mødefaciliteter.

Den retskemiske afdeling har til huse i en laboratoriebygning på Psykiatrisk Hospital i Risskov. Der er således en afstand på ca. 3 km mellem de to afdelinger.

De bygningsmæssige forhold for den retspatologiske afdeling er fortsat stærkt kritisable. Bygningerne er alt for små og opfylder langt fra de krav, der stilles til arbejdssikkerhed, retssikkerhed og en fornuftig arbejdsgang for personalet, ligesom også den retskemiske afdeling mangler plads. Instituttet har gennem mange år påpeget de dårlige bygningsmæssige forhold over for Det sundhedsvidenskabelige Fakultet og Rektor samt Videnskabsministerium og Justitsministerium.

Instituttet og Teknisk Forvaltning, Aarhus Universitet, udarbejdede i 1994 en dimensioneringsanalyse.

I 2003 blev de nødvendige godkendelser bragt på plads, og det blev besluttet, at amtet skulle bygge det nye retsmedicinske institut på Skejby Universitetshospital; arkitektfirmaet C.F. Møller og rådgivende ingeniørfirma Søren Jensen blev af amtet udvalgt til at stå for projektet.

I 2005 påbegyndtes byggeriet langt om længe; bygningen forventes at stå klar til indflytning ved udgangen af 2007.

Undervisning

Prægraduat undervisning:

De medicinske studerende modtager undervisning i retsmedicin på 2. del. Der afholdes 30 forelæsninger samt tillige demonstrationer.

Formålet med undervisningen i retsmedicin er at bibringe de studerende kendskab til medicinallovgivning, klinisk retsmedicin og retspatologi, herunder døds måder, dødsårsager, døds mekanismer m.m., således at de kan forholde sig til retsmedicinske problemstillinger i hverdagen.

Endvidere varetager instituttets fastansatte medarbejdere vejledning af forskningsmetodologistuderende, 1-2 per semester.

Eksamen i retsmedicin:

Ved vintereksamen 2004/-05 er eksamineret 118 studerende, ved sommereksamen 119 studerende.

Der har endvidere været afholdt skriftlig eksamen i medicinallovgivning for udenlandske læger, der søger autorisation i Danmark, denne eksamen er nu flyttet til København.

Postgraduat undervisning og undervisning af andre faggrupper:

Postgraduat kursus for personale ved "Center for Voldtægtsofre", Århus Sygehus, og ved Retsmedicinsk Instituts Regionalafsnit for Klinisk Retsmedicin, Herning og Aalborg.

Undervisning på Politiskolen, København, i: "Seksuelle overgreb mod børn, den retslægelige undersøgelse".

Medvirken i interaktivt media undervisningsmateriale til folkeskolernes ældste klasser: "Sandhed & Konsekvens" - omhandlende voldtægt blandt de unge, udgivet maj 2005.

Undervisning af folkeskolelærere om unge og voldtægt, introduktion af CD-rom'en "Sandhed og konsekvens".

Undervisning på Sundhedsstyrelsens A-kursus i kardiovaskulær patologi; hjertets impuls og ledningssystem samt aorta.

Undervisning i "tromboseprofylakse for sygeplejersker" i Middelfart.

Politikredsene i instituttets optageområde: "Information til pårørende i forbindelse med dødsfald og retslægelig obduktion.

Praktisk demonstration og undervisning ved de retslægelige obduktioner af relevante faggrupper.

Forskning

Strategi og visioner

Et vigtigt grundlag for instituttets forskning er de sager eller det materiale, som undersøges under rekvireret arbejde (statsobducenturet). På grund af instituttets størrelse og særlige materiale må denne forskning drives i samarbejde med andre institutter eller afdelinger i ind- og udland.

I maj 2005 nedsatte man en arbejdsgruppe til at sammenfatte en forsknings- og udviklingsstrategi for instituttet. I marts 2006 forelå koncensus for strategien.

Det er planen at markere og udvikle instituttets forsknings- og vidensformidling, såvel nationalt som internationalt, at samle og prioritere instituttets forskningsindsats og –områder, dels for at synliggøre instituttets forskningskapacitet og muligheder, såvel internt som eksternt, dels for at løfte og styrke forskningsudbyttet.

Det er instituttets visioner og mål, at der foreligger en strategiplan for forskningen, herunder metodeudvikling, at forskningen udføres af mindst samme standard som sammenlignelige institutter i ind- og udland (Norden), at være præsenteret i centre, udvalg og lignende, hvor et retsmedicinsk synspunkt kan være med til at påvirke den samfundsmæssige udvikling, styrke og målrette instituttets forskningsfelter, og optimere rekrutteringen til faget ved at skabe et forskningsbaseret uddannelsesmiljø.

Der er hertil opstillet en række succeskriterier, og man har opstillet følgende seks ligestillede forskningsområder som dækkende for instituttets forskning og passende ind i det af fakultetet foreslåede spirende forskningskernefelt ”Forebyggelse, sundhedsfremme m.v.”.

1. Overvågning af narkotikamarkedet og narkotikamisbrugets epidemiologi. Psykosociale og sundhedsmæssige konsekvenser.
2. Kortlægning af ulykker og suicidier: Traumetyper og –mekanismer. Patoanatomiske forandringer samt betydning af forgiftningstilstande.
3. Metodeudvikling – udvikling af diagnostiske metoder inden for retskemi, retspatologi og klinisk retsmedicin.
4. Volds- og sædelighedsforbrydelsernes epidemiologi.
5. Årsager til spæd- og børnedødsfald – epidemiologi, medfødte og genetiske lidelser, infektiose mekanismer samt vuggedød.
6. Antropologi – bevægeapparatets udvikling, sygdomme og biomekanik samt traumatisk forårsagede skeletforandringer før og nu.

Igangværende projekter

Klinisk retsmedicin og retspatologisk forskning

Deadhep; HIV og hepatitis blandt narkorelaterede dødsfald. Formålet er at monitorere forekomsten af disse sygdomme i en socialt stigmatiseret gruppe, der ofte er ukendt af myndighederne. Effekten af forebyggende tiltag som vaccination måles.

J. Banner (kontaktperson)

Morfologi og patoanatomisk af halscolumnas facetled hos trafikdræbte specielt med henblik på whiplashtraumet - et patoanatomisk og billeddiagnostisk studie.

L. Uhrenholt (ph.d. studium)

"En case-kontrolleret psykologisk autopsi af ældres selvmord". Projektansvarlige: Jan-Henrik Winsløw, Gerontopsykiatrisk Afdeling, Psykiatrisk Hospital & Center for Gerontopsykologi, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, og Elene Fleischer, ph.d. tilknyttet Afdeling P, Odense Universitetshospital.

I.B. Kristensen (kontaktperson)

"Genetics in Suicide and Its Interplay with Psychiatric Disorders". Projektansvarlige: Ping Qin, The National Center for registerbased Research, Aarhus University, Preben Bo Mortensen, The National Center for registerbased Research, Aarhus University, Ole Mors, Institute for Basic Psychiatric Research, Psychiatric Hospital in Aarhus.

I.B. Kristensen (kontaktperson)

Generelle og lokaliseringsmæssige forhold ved åreforkalkning.

I.B. Kristensen, E. Falk, S. Dalager-Pedersen, W. Paaske

Leve med eller dø af koronar atherosklerose.

I.B. Kristensen, E. Falk, S. Dalager-Pedersen, W. Paaske

Genetiske variationer i cellulært stress-respons som årsag til spæd- og småbørnsdød.

M. Rohde (ph.d. studium)

Voldtægt og voldtægtsforsøg i Århus Amt; epidemiologiske, retsmedicinske og juridiske aspekter samt helbredsmæssige, psykiske og sociale konsekvenser af voldtægt.

O.I. Hansen (ph.d. studium)

Holdninger til voldtægtsofre i Danmark.

R. Bramsen, J. Banner, M. Knudsen, A. Elklit

Does In-Home Sampling for test of Chlamydia Trachomatis Improve the Post-Rape Follow-Up?
O.I. Hansen (kontaktperson)

Sædelighedsforbrydelser mod børn, epidemiologiske, retslægelige, lægelige og juridiske aspekter m.v. i samarbejde med Center for seksuelt misbrugte børn, Børneafdelingen, Skejby Sygehus og Århus Politi.

A. Vesterby (kontaktperson)

"Mikro CT-skanning histomorfometrisk og finit elementanalyse af humane tænder omgivende alveolær knogle" i samarbejde med Afdeling for Ortodonti, Århus Tandlægeskole, Aarhus Universitet.

L. Uhrenholt (kontaktperson)

Undersøgelse af moselig.

M. Gregersen (kontaktperson)

Retskemisk forskning

Det illegale stofmarked i Århus - 10 år efter.

E. Kaa, M. Johannsen, M. Findal Andreasen, C. Lindholst

Drug-profiling: Udvikling og implementering af harmoniserede metoder til sammenligning af narkotika på europæisk og internationalt plan.

C. Lindholst, M. Johannsen, E. Kaa

Dødelige forgiftninger med selektive serotoningenoptagshæmmere.

A.C. Hansen, A. Panduro Falcher Petersen, I. Bayer Kristensen, J. Banner, M. Findal Andreasen, G. Kastorp, E.M. Heinsvig

Illegale stoffer: Undersøgelse af stoffer på det illegale stofmarked med hensyn til forekomst og renhed, bl.a. "Narkotika på gadeplan" og "Ecstasyovervågning".

E. Kaa, M. Johannsen, M. Findal Andreasen, C. Lindholst

Narkomandødsfald i Danmark.

De retskemiske afdelinger fra hhv. København, Århus og Odense

Nordiske narkomandødsfald.

De nordiske retskemiske afdelinger fra hhv. Danmark, Sverige, Norge og Finland

Udvikling og validering af analysemetoder til påvisning af lægemidler og narkotika i "uvante" biologiske matricer som hår og spyt.

M. Findal Andreasen (kontaktperson)

Udvikling og validering af LC-MS-MS og GC-MS analyse af lægemidler og narkotika i blod- og urinprøver.

M. Findal Andreasen, G. Kastorp, E.M. Heinsvig, A. Panduro Falcher Petersen

Undersøgelse af trafikanters påvirkethed af narkotika og lægemidler via non-invasive prøve udtag.

M. Findal Andreasen (kontaktperson)

Prospektive eller retrospektive undersøgelser over forekomst af alkohol, lægemidler og narkotika i biologisk materiale fra retslige obduktioner eller hospitaler.

A.C. Hansen (kontaktperson)

Forskeruddannelse:

Instituttet har fire ph.d. studerende:

Kiropraktor Lars Uhrenholt med emnet: Morfologi og patoanatomi af halscolumnas facetled hos trafikdræbte, specielt med henblik på whiplashtraumet – et patoanatomisk og billeddiagnostisk studie.

Vejledere: Læge, ph.d. Ellen Hauge, Reumatologisk Afdeling U, Århus Sygehus NBG, overlæge Edith Nielsen, Neuroradiologisk Afdeling, Århus Sygehus NBG, Markil Gregersen (hovedvejleder) og Annie Vesterby.

Læge Ole Ingemann Hansen med emnet: Voldtægt og voldtægtsforsøg i Århus Amt: Epidemiologiske, retsmedicinske og juridiske aspekter samt helbredsmæssige, psykiske og sociale konsekvenser af voldtægt”.

Vejledere: Overlæge, ph.d. Ole Brink (hovedvejleder), Ortopædkirurgisk Center, Århus Sygehus THG, professor Svend Sabroe, Epidemiologisk Afdeling, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, professor, cand.psyk. Ask Elklit, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, og Annie Vesterby.

Læge Marianne Rohde med emnet: Genetiske variationer i cellulært stress-respons som årsag til spæd- og småbørnsdød.

Vejledere: Professor, dr.med. Niels Gregersen, Molekylær Medicinsk Forskningsenhed, Skejby Sygehus, professor, dr.med. Steen Kølvraa, Institut for Human Genetik, Aarhus Universitet, og Jytte Banner (hovedvejleder).

Læge Søren Dalager-Pedersen med emnet: Generelle og lokaliseringsafhængige forhold ved åreforkalkning.

Vejledere: Professor dr. med. William Paaske (hovedvejleder), Hjerte-lunge-karkirurgisk afd. T, Skejby Sygehus, professor, dr. med. Erling Falk, Hjertemedicinsk afd. B, Skejby Sygehus, og lektor Ingrid Bayer Kristensen, Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet.

Bachelorprojekt:

Stud.scient. Mette Louise Hallager Mantel: Kvantitering af gamma-hydroxybutansyre (GHB). Bachelorprojekt udført på Retskemisk Afdeling. Hovedvejleder: Mogens Johannsen, Retskemisk Afdeling. Intern vejleder: Troels Skrydstrup, Kemisk Institut, Aarhus Universitet.

Gæstestuderende/gæsteforskere:

Instituttet har ikke haft gæstestuderende eller gæsteforskere i 2005.

Gæsteforelæsere:

Niels Morling, Retsgenetisk Afdeling, Retsmedicinsk Institut, København.

Michael D. Freeman, Oregon Health Sciences University School of Medicine, U.S.A.

Torleiv O. Rognum, Oslo Universitet.

Lis Andersen Torpet, Københavns Universitet.

Erik Merlung, statsadvokat, København.

Forsknings- og undervisningsmidler (forbrug)

<i>Ordinær virksomhed (løn og drift):</i>	4.196.987
<i>Fondsfinansieret virksomhed</i>	1.170.207
Direktør Jacob Madsen & hustru Olga Madsens Fond: Vold- og voldtægts- forsøg i Århus Amt (Ole Ingemann Hansen)	15.000
Egmont Fonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	243.175
Fonden til Lægevidenskabens Fremme: Morfologi og patoanatom af halscolumnas facetled hos trafikdræbte specielt med henblik på whiplash traumet (L. Uhrenholt)	48.252
Illum Fondet: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	7.933
L.F. Foghts Legat: Inflammatoriske mekanismer ved SIDS – relationer til fald i incidensen (Jytte Banner).....	13.975
Lions Club: Center for Voldtægtsofre (Annie Vesterby).....	400
Nordea Danmark Fonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	1.748
Sundhedsstyrelsen: Narkotika på gadeplan (Elisabet Kaa).....	15.480
Sundhedsstyrelsen: Narkotika på gadeplan 2005 – 2007 (Elisabet Kaa).....	224.640
Sundhedsstyrelsen og Rigspolitiet: Ecstasy projekt 2005 – 2007 (Elisabet Kaa).....	324.000
Sygekassernes Helsefond: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	89.125
Trygfonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	126.615
Aarhus Universitets Forskningsfond: Morfologi og patoanatom af halscolumnas facetled hos trafikdræbte specielt med henblik på whiplash traumet – patoanato- misk og billeddiagnostisk studie (Markil Gregersen)	59.864

Publikationer, foredrag og postere

Aalberg, L, Andersson, K, Bertler, C, Borén, H, Cole, MD, Dahlén, J, Finnon, Y, Huizer, H, Jalava, K, Kaa, E, Lock, E, Lopes, A, Poortman-van der Meer, A, & Sippola, E 2005, 'Development of a harmonised method for the profiling of amphetamines: I. Synthesis of standards and compilation of analytical data' *Forensic Science International*, nr. (149), s. 219.

Aalberg, L, Andersson, K, Bertler, C, Cole, MD, Finnon, Y, Huizer, H, Jalava, K, Kaa, E, Lock, E, Lopes, A, Poortman-van der Meer, A, Sippola, E, & Dahlén, J 2005, 'Development of a harmonised method for the profiling of amphetamines: II. Stability of impurities in organic solvents' *Forensic Science International*, nr. (149), s. 231.

Banner, J 2005, 'Investigation of sudden death in infancy and childhood – minimum requirements'. Foredrag ved Advanced course in Forensic Paediatric Medicine, Soria Moria, Oslo, Norge.

Banner, J 2005, 'Sandhed og Konsekvens – om unge og voldtægt'. Foredrag ved Retspatologmøde, Syddansk Universitet, Odense.

Banner, J, Frederiksen, P, & Kristensen, IB 2005, 'Lemierre Syndrome. Three Cases of "The Forgotten" Disease.' *Forensic Sci. Med. Pathol.*, vol. 1, nr. (4), s. 257.

Banner, J, Knudsen, M, Laursen, B, & Nymark, M 2005, *Sandhed og konsekvens - om unge og voldtægt: Interaktiv undervisnings CD-rom* 1 udg., Zebra Productions, Århus.

Banner, J, Knudsen, M, Laursen, B, & Nymark, M 2005, 'Sandhed og konsekvens - om unge og voldtægt: Interaktiv undervisnings CD-rom'. Foredrag (J. Banner) ved retspatologmøder i København (orientering) og Odense (præsentation).

Christensen, P, Kringsholm, B, Jytte Banner, Thomsen, JL, Cowan, S, Hammerby, E, Stein, G, Poulsen, S, Ege, P, Smith, E, Georgsen, J, & Pedersen, C 2005, 'Drug related deaths in Denmark - Relation to prison release and prevalence of blood borne infections'. Foredrag (Peer Christensen) ved 8th European Conference on Drugs and infections in Prison, Budapest, Ungarn.

Dalager-Pedersen, S, Falk, E, Kristensen, IB, & Paaske, W 2005, 'Differential Progression Rates of Atherosclerosis in Coronary and Peripheral Arteries - Independent Predictors of Vascular Death?' Foredrag (Søren Dalager-Pedersen) ved European Society for Vascular Surgery Annual Meeting, Helsinki, Finland.

Dalager-Pedersen, S, Paaske, W, Kristensen, IB, & Falk, E 2005, 'Patterns of Atherosclerosis in Different Vascular Territories' Foredrag (Søren Dalager-Pedersen) ved European Society for Vascular Surgery Annual Meeting, Helsinki, Finland.

Dalager-Pedersen, S, Paaske, W, Kristensen, IB, & Falk, E 2005, 'Periadventitial Inflammation - A Marker of Systemic Inflammatory Activation and Coronary Death?' Foredrag (Søren Dalager-Pedersen) ved European Society of Cardiology Congress 2005, Stockholm, Sverige. 3. - 7. september 2005.

Dalager-Pedersen, S, Paaske, W, Kristensen, IB, Falk E 2005, 'Fordeling og type af aterosklerose i forskellige kargebeter. Foredrag (Søren Dalager-Pedersen) ved Dansk Kardiologisk Selskabs Årsmøde 2005.

Dalager-Pedersen, S, Falk, E, Kristensen, IB, Paaske, W 2005, 'Differential Progression Rates of Atherosclerosis in Coronary and Peripheral Arteries Independent predictors of Vascular Death?' Foredrag (Søren Dalager-Pedersen) ved Danish Cardiovascular Research Academy (DaCRA) Summer Meeting.

Gregersen, MEG 2005, "*Krøniken*" om Retsmedicinsk Institut 1 udg., Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, Århus.

Gregersen, MEG 2005, 'A Family Tragedy and a Forensic Puzzle'. Foredrag ved Advanced course in Forensic Paediatric Medicine, Soria Moria, Oslo, Norge.

Gregersen, MEG 2005, "'Trafikuheld". Naturlig død, ulykke eller selvmord'. Foredrag ved Retspatologmøde, Syddansk Universitet, Odense.

Hansen, OI 2005, 'Livmoderhalskræft - patienters screeningsforløb' i *Seminar om screening for livmoderhalskræft 19. maj 2005, Referat fra*, 19. maj 2005, Kræftens Bekæmpelse.

Hansen, OI, Brink, O, Knudsen, M, Elklit, A, & Vesterby, Annie 2005, 'Presentation of the Aarhus County Sexual Assault Center' 15(4) udg., i *Rechtsmedizin*, 19. - 24. september 2005, s. 28.

Isaksen, CRG, & Gregersen, MEG 2005, 'Månedens billede' *Ugeskrift for Læger*, vol. 167, s. 186.

Jensen, LL 2005, 'Evaluering af seksuelt misbrugte børn'. Foredrag ved Retspatologmøde, Københavns Universitet, København.

Jørgensen, F, Kristensen, IB, & Theilade, P 2005, *Kompendium i Sundhedslovgivning* www.forensic.dk, Århus.

Kaa, E, Breum Müller, I, Rollmann, D, Andreasen, MF, & Johannsen, M 2005, *Ecstasy i Danmark 2004: Rapport til Sundhedsstyrelsen* Aarhus Universitet, Århus.

Kaa, E, Breum Müller, I, Rollmann, D, Andreasen, MF, Johannsen, M, & Nielsen, E 2005, *Narkotika på gadeplan 2004: Rapport til Sundhedsstyrelsen* Aarhus Universitet, Århus.

Kalms, SB 2005, 'Regionalafsnittet for Klinisk Retsmedicin i Aalborg' *Nordjyllands Lægekredsforenings Medlemsblad*, nr. (4), s. 2.

Kristensen, IB, Hansen, C 2005, 'Forensic Investigation of Road Accidents'. Foredrag (Ingrid Bayer Kristensen) ved møde i Dansk Selskab for Ulykkes- og skadeforebyggelse.

Leth, P, & Gregersen, MEG 2005, 'Ethylene glycol poisoning' *Forensic Science International*, nr. (155), s. 179.

Leth, P, & Jytte Banner 2005, 'Forensic medical examination of refugees who claim to have been tortured' *Am. J. Forensic Med. Pathol*, vol. 26, nr. (2), s. 125.

Lings, K 2005, 'Graviditet med intrauterin dødsfald efter traume'. Foredrag ved Retspatologmøde, Københavns Universitet, København.

Lings, K, Kristensen IB 2005, 'Foetal death as a complication of trauma during pregnancy – A presentation of two cases'. Foredrag (Kristina Lings) ved Advanced course in Forensic Paediatric Medicine, Soria Moria, Oslo, Norge, samt ved møde i Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse.

Rohde, MC, Jytte Banner, & Byard, RW 2005, 'Congenital lesions associated with airway narrowing, respiratory distress, and unexpected infant and early childhood death' *Forensic Sci Med Pathol*, vol. 1, nr. (2), s. 91.

Steentoft, A, Kringsholm, B, Carsten Hansen, Rollmann, D, Simonsen, K, Müller, I, Johansen, S, Petersen, H, & Petersen, APF 2005, 'Forgiftningsdødsfald blandt narkomaner i Danmark i 2002' *Ugeskrift for Læger*, s. 1954.

Thomsen, AH 2005, 'Mystisk dødsfald på børneværelset'. Foredrag ved Retspatologmøde, Københavns Universitet, København.

Tigaran, S, Dalager-Pedersen, S, Baandrup, U, Dam, M, & Vesterby, Annie 2005, 'Sudden unexpected death in epilepsy: is death by seizures a cardiac disease?' *Am J Forensic Med Pathol*, vol. 26, nr. (2), s. 99.

Uhrenholt, L 2005, 'Trafikmedicinsk forskning med kiropraktisk islæt' *Kiropraktoren*, nr. (6), s. 8-12.

Uhrenholt, L 2005, 'Et nyt syn på facetleddet - en histologisk metode' *Kiropraktoren*, nr. (10), s. 7-11.

Uhrenholt, L 2005, 'Nakkeskader og piskesmæld – traumemekanismer ved lavhastighedskollisioner'. Foredrag (Lars Uhrenholt) ved Videnskabeligt møde i Dansk Selskab for Kiropraktik og Klinisk Biomekanik, Herning Kongrescenter, 11. november 2005.

Uhrenholt, L 2005, 'Occult injuries in the cervical spine facet joints identified on histological examination – a case report'. Foredrag (Lars Uhrenholt) ved Videnskabeligt møde i Dansk Knoglemedicinsk Selskab, Århus Sygehus, 20. maj 2005.

Uhrenholt, L, Gregersen, MEG, Vesterby, A, Ullerup, R, & Melsen, F 2005, 'Analysis of road traffic crash injuries - a technique producing large un-decalcified histological sections'. Foredrag og poster (Lars Uhrenholt) ved International Whiplash Trauma Congress 2005, Breckenridge, Colorado, USA. 24. - 26. februar 2005.

Uhrenholt, L, Nielsen, E, Vesterby, A, Gregersen, MEG, & Melsen, F 2005, 'Detailed examination of the lower cervical spine facet joints in a road traffic crash fatality - a case study'. Foredrag og poster (Lars Uhrenholt) ved 2005 International Research Council on the Biomechanics of Impact, Prag, Tjekkiet. 21. - 23. september 2005.

Uhrenholt, L, Nielsen, E, Vesterby, A, Gregersen, MEG, & Melsen, F 2005, 'Detailed examination of the lower cervical spine facet joints in a road traffic crash fatality - a case study' i *2005 International IRCOBI Conference on the Biomechanics of Impact, Prague (Czech Republic), September 21-23, 2005*, 21. - 23. september 2005, International Research Council on the Biomechanics of Impact, Bron Cedex, France, s. 411-41.

Uhrenholt, L, Nielsen, E, Vesterby, A, Gregersen, MEG, & Melsen, F 2006, 'Occult injuries in the cervical spine facet joints identified on histological examination - a case report'. Foredrag og poster (Lars Uhrenholt) ved CRASH 2005, San Diego, USA. 26. - 28. august 2005.

Vesterby, Annie, Mikkelsen, S, & Nielsen, LA 2006, 'Ano-genital findings in sexually abused children in cases with a conviction'. Foredrag og abstract (Annie Vesterby) ved American Academy Forensic Sciences, New Orleans, USA.

Vesterby, Annie, Nielsen, L.A., & Mikkelsen, S 2005, 'Colposcopic examination of children: Anogenital findings in cases with conviction at court.' Foredrag og abstract (Annie Vesterby) ved International Symposium on Advances in Legal Medicine & Congress of the German Society of Legal Medicine, Hamburg, Tyskland.

Vesterby, Annie, Vinter, S., & Isaksen, C 2005, 'Sudden cardiac death in a young woman'. Foredrag (Annie Vesterby) ved Turku International Workshop in Forensic Medicine, Finland.

Vinter, S., Isaksen, C., & Vesterby, Annie 2005, 'Sudden Cardiac Death in a Young Woman: Tumor of the Atrioventricular (AV) Node or Citalopram Intoxication?' *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology*, vol. 26, nr. (4), s. 349.

Kongresser og møder

Instituttets medarbejdere har i 2005 ydet bidrag til og deltaget i følgende kongresser, symposier m.v.:

Advanced course in Forensic Paediatric Medicine, Soria Moria, Oslo, Norge.

Deltagere: J. Banner (med foredrag), M. Gregersen (med foredrag), K. Lings (med foredrag)

American Academy of Forensic Sciences, New Orleans, USA.

Deltager: A. Vesterby (med foredrag)

AAOS (American Academy of Orthopaedic Surgeons), Washington, USA.

Deltager: O. Brink

Am.coll.card. 54th annual Scientific Session, Orlando, USA.

Deltager: S. Dalager-Pedersen (med foredrag)

CHEDDAR (Collaborative Harmonised European Database Determination of Amphetamine Relations), Bruxelles, Belgien.

Deltagere: M. Johannsen, C. Lindholst

CHEDDAR (Collaborative Harmonised European Database Determination of Amphetamine Relations), Haag, Holland.

Deltagere: M. Johannsen, C. Lindholst

CHEDDAR (Collaborative Harmonised European Database Determination of Amphetamine Relations), Warszawa, Polen.

Deltager: M. Johannsen

Congress of the German Society of Legal Medicine, International Symposium on Advances in Legal Medicine, Hamburg, Tyskland.

Deltager: O. Ingemann Hansen (med foredrag), Annie Vesterby (med foredrag)

Danish Cardiovascular Research Academy (DaCRA) Summer Meeting.

Deltagere: S. Dalager-Pedersen

Dansk Kardiologisk Selskabs Årsmøde, Århus.

Deltagere: S. Dalager-Pedersen (med foredrag)

Dansk Knoglemedicinsk Selskab, Amtssygehuset, Århus Universitetshospital, Århus.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

Dansk Selskab for Kiropraktik og Klinisk Biomekanik, Herning Kongrescenter, Herning.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Årsmøde, Odense.

Deltager: A.C. Hansen, I.B. Kristensen (med foredrag), K. Lings, L. Uhrenholt

DEKS Brugermøde 2005, Odense Kongres Center, Odense.

Deltager: E. Heinsvig

EFORT (European Federation of national Associations of Orthopaedics and traumatology), Lissabon, Portugal.

Deltager: O. Brink

ENFSI (European Network of Forensic Science Institutes) Working Group Drugs 11th Annual Meeting, Lissabon, Portugal.

Deltagere: M.F. Andreassen, M. Johannsen

European Society of Cardiology (ESC) Congress, Sverige.

Deltager: S. Dalager- Pedersen (med foredrag)

European Society for Vascular Surgery (ESVS) Annual Meeting, Finland.

Deltager: S. Dalager-Pedersen (med foredrag)

Havarikommissionen for vejtrafikulykker (HVU), vedrørende ulykker med varevogne, Hotel Scandic, Århus.

Deltager L. Uhrenholt

International Research Council of the Biomechanics of Impact, Prag, Tjekkiet.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

International Whiplash Trauma Congress, Breckenridge, Colorado, USA.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

Minisymposium on musculoskeletal pain and (dys)function, Århus Tandlægeskole, Aarhus Universitet.

Deltager: L. Uhrenholt

Norsk Rettsmedisinsk Forenings årsmøde, Diagnostikk og dokumentasjon av torturskader, Oslo, Norge.

Deltagere: J. Banner, O. Ingemann Hansen, I.B. Kristensen

OTA (Orthopaedic Trauma Association), Ottawa, Canada.

Deltager: O. Brink

Retspatologmøde, forår, Retsmedicinsk Institut, Syddansk Universitet, Odense.

Deltagere: J. Banner (med foredrag), M. Gregersen (med foredrag), L. Lund Jensen, A. Vesterby

Retspatologmøde, efterår, Retsmedicinsk Institut, Københavns Universitet, København.

Deltagere: J. Banner (med foredrag), M. Gregersen, L. Lund Jensen (med foredrag), K. Lings (med foredrag), A.H. Thomsen (med foredrag), A. Vesterby

Spinal Research Institute of San Diego, San Diego, USA.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag)

SOFT 2005 Annual Meeting, Nashville, Tennessee, USA.

Deltager: E. Heinsvig

Turku International Workshop in Forensic Medicine, Turku, Finland.

Deltager: A. Vesterby (med foredrag)

7th Meeting of the CASE Pilot Project, Stockholm, Sverige.

Deltager: M. Johannsen

Flere af instituttets medarbejdere har tillige afholdt foredrag i foreninger m.m., haft indlæg ved møder i Dansk Selskab for Retsmedicin samt i forbindelse med undervisning af politi, jurister, jurastuderende m.v.

Formidling

Banner, J, Knudsen, M, Laursen, B, Nymark, M. *Sandhed og konsekvens – om unge og voldtægt*, 1st edn, Zebra Productions, Århus, Århus.

M. Gregersen: Afskedssymposium: "Mit liv med retsmedicin på Aarhus Universitet".

Jørgensen, F, Kristensen IB; Theilade, P. *Kompendium i Sundhedslovgivning*, www.forensic.dk, Århus.

Kalms, SB: *Regionalafsnittet for Klinisk Retsmedicin i Aalborg*, in Nordjyllands Lægekredsfor-
enings Medlemsblad, no.4, pp. 25.

Uhrenholt, L. *Et nyt syn på facetleddet – en histologisk metode*, i Kiropraktoren, no.10, pp.7-9.

Uhrenholt, L. *Trafikmedicinsk forskning med kiropraktisk islæt*, i Kiropraktoren, no. 6, pp. 8-9.

A. Vesterby: Tiltrædelsesforelæsning: "Omsorg for retfærdighed - et retsmedicinsk perspektiv i børnehøjde".

Optræden i pressen

Hansen, Ole Ingemann: Ar på sjælen efter vold mod kroppen, Krop & Sjæl, AUH – forskning og klinik, 01.06.2005.

Banner, Jytte: Nyheder, DR 1 og Sky, 01.05.2005.

Banner, Jytte: Unge voldtager unge, 02.05.2005.

Uhrenholt, Lars: TV-avisen, Trafikulykker ved lav hastighed, Danmarks Radio, DR1, 15.12.2005.

OMSORG FOR RETFÆRDIGHED – Et retsmedicinsk perspektiv i børnehøjde

af Annie Vesterby, professor, dr.med. (uddrag af tiltrædelsesforelæsning 25.11.05)

”Omsorg for retfærdighed” er titlen på en bog, skrevet af tidligere højesteretsdommer, professor, dr.jur. Henrik Zahle, og er primært tiltænkt jurister, som til dagligt arbejder med retten; men også retsmedicineren arbejder med ret både i teori og i praksis: kerneydelsen er at afgive udtalelser/erklæringer til retslig brug baseret på egne og af og til andres iagttagelser af biologiske, sundheds- og naturvidenskabelige fænomener. Retsmedicineren kan derigennem påvirke rettens afgørelser og kommer derved indirekte til at udøve magt over andre menneskers skæbne.

Målet er at afgive erklæringer/udtalelser på et objektivt, et fagligt og et videnskabeligt grundlag; alene derved kan retsmedicineren være med til at drage omsorg for retfærdighed.

For at illustrere dette vil jeg i det følgende sætte fokus på værdien af de retsmedicinske undersøgelser i sager om formodet seksuelt overgreb på børn. Jeg vil belyse, hvorledes nytilkommen undersøgelsesteknik og dermed ny viden har ændret grundlaget for den retslægelige vurdering i disse sager, at børnenes udsagn og fortælling er af afgørende betydning og at den retsmedicinske undersøgelse på trods heraf fortsat er vigtig, men forholder sig neutralt til det fortalte.

Seksuelt overgreb kan defineres som følger: ”- når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til, og derfor ikke kan give tilladelse til og/eller aktiviteter af denne karakter, der overskrider samfundets sociale eller retslige normer”.

Kolposkopiske undersøgelser på Retsmedicinsk Institut, Århus.

Retsmedicinsk Institut anskaffede i 1994 et kolposkop til brug for undersøgelse af børn ved mistanke om seksuelt overgreb i forventning om at kunne forbedre undersøgelsesteknikken og dokumentere fundene. Kolposkopet er nu 10 år senere en integreret og nødvendig del af børneundersøgelserne. Det giver et forstørret billede af ydre kønsorganer herunder mødomshinden og endetarmsåbningen, som fanges fotografisk og under bevægelse. Herved får man mulighed for at iagttage elasticiteten i slimhinderne, mødomshinden og endetarmsåbningen. Selve lægeundersøgelsen skal foregå som en ganske almindelig lægeundersøgelse, som børnene og forældrene kender det fra egen læge, skolelæge eller sundhedsplejerske; undersøgelsen indledes med at tale om almindelige helbredsforhold, barnet og forældrene spørges aldrig ud om det overgreb, som har givet anledning til undersøgelsen, det er politiets opgave. Derefter udføres en almindelig top til tå undersøgelse for til sidst at udføre den kolposkopiske undersøgelse, som foregår, afhængig af barnets alder, med dette siddende på moderens skød eller liggende alene på

lejet.

Den kolposkopiske undersøgelse, som kan strække sig over mange minutter, udføres ikke mod barnets vilje, og der anvendes ikke beroligende midler eller bedøvelse. Et godt undersøgelsesresultat afhænger imidlertid også af, at barnet og de voksne er godt forberedte inden undersøgelsen, dvs. barnet skal være afhørt (sædvanligvis til video), og især de voksne skal orienteres om lægeundersøgelsen, hvor den skal finde sted, af hvem og hvad formålet er. Retsmedicinsk Institut har til brug for denne forberedelse af barnet og de voksne udarbejdet en informationsfolder.

Såfremt der ved undersøgelsen er fundet forandringer, som f.eks. kønsvorter, kan det være nødvendigt at henvise barnet til børneafdelingen for behandling af disse.

Foreløbige resultater:

Det første års resultater af kolposkopiske børneundersøgelser blev publiceret i Ugeskrift for Læger og i Forensic Science International. I undersøgelsen indgik 34 børn. Hovedparten var piger; kun 1 havde en komplet bristning af jomfruhinden som dokumentation for vaginal penetration. Hos de øvrige fandtes normale eller uspecifikke forandringer, også i de tilfælde hvor der forelå en tilståelse om overgreb selv med penetration. Dette fik os til at fremsætte den formodning, at barnets beretning var af større betydning end de lægelige fund ved undersøgelsen. En formodning, vi har fået bekræftet i vores seneste og meget større undersøgelse omfattende 482 børn undersøgt over en mere end 6-årig periode, alle henvist fra politiet. Hovedparten af de henviste, nemlig 426, var piger (88%) med en median alder på 9 år, mens 56 var drenge (12%) med en median alder på 6 år. Hovedparten havde normale eller uspecifikke fund, og hos ingen af børnene blev der påvist kønsoverførte sygdomme eller sygdomsfremkaldende bakterier. De første overgreb var oftest beføling, men også indtrængning i et hulrum, mund, endetarm, skede eller mellem skamlæberne blev beskrevet, og 226 piger berettede om vaginal penetration mindst 1 gang. Der var alene 22 piger, som havde en komplet indkærvning (bristning) bagtil i mødomshinden, og 19 af disse piger var over 13 år.

Knap halvdelen af sagerne om seksuelt overgreb mod børn blev ført fra retten, og hovedparten blev dømt skyldige. Der påvistes dog ingen sammenhæng mellem de lægelige fund defineret som unormale fund og den retslige afgørelse. Derimod var der en sammenhæng mellem barnets alder og det retslige udfald.

Selv om resultatet af denne prospektive undersøgelse har bekræftet vor tidligere formodning om, at barnets udsagn er det vigtigste bevis i sager om seksuelt overgreb mod børn, er det vigtigt at forstå, at dette ikke skal fortolkes, som om de kolposkopiske undersøgelser er overflødige i efterforskningsmæssig sammenhæng.

Dels kan der i enkelte tilfælde findes forandringer, og dels er lægeundersøgelsen en del af omsorgen for barnet og et udtryk for, at man tager barnet alvorligt og ønsker at yde det retfærdighed.

Dertil kommer, at børnenes reaktion eller oplevelser under lægeundersøgelsen måske kan bidrage til at afklare, om barnet har været udsat for seksuelt krænkende adfærd fra andre personers side.

Sammenfatning:

De fremskridt, der i de sidste 10 år er sket inden for den kliniske retsmedicin med indførelse af kolposkopiske undersøgelser i sager om seksuelt misbrug, er set fra børnenes perspektiv et betydningsfuldt fremskridt. Med indføring af denne teknik er det min opfattelse, at vi som retsmedicinere kan bidrage til, at der ydes barnet retfærdighed, hvad enten mistanken om seksuelt overgreb af- eller bekræftes. Omsorgen for barnet og dermed omsorgen for, at barnet ydes retfærdighed, rækker imidlertid ud over de retsmedicinske lægeundersøgelser og kræver, at der anlægges et helhedssyn. Dette kan efter min vurdering bedst varetages ved at samle ekspertisen på et sted, f.eks. i et center for seksuelt misbrugte børn.

Retsmedicinsk Instituts rekvirerede arbejde

Instituttet er delt i to afdelinger, Retspatologisk og Retskemisk Afdeling.

Instituttets område (Statsobducenturet for Nørrejylland) varetager obduktioner og findestedsundersøgelser for politikredsene 32-54 (Jylland excl. Sønderjylland) med et befolkningsgrundlag på 2.2 mill. indbyggere (Politiets Årstabel 2005).

Instituttet foretager personundersøgelser for alle politikredse i Nordjyllands, Viborg, Aarhus og Ringkøbing amter, samt Horsens og Vejle politikreds. Der er regionalafdelinger for klinisk retsmedicin i Herning og Aalborg.

Retsmedicinsk Institut afholder retslægelige ligsyn i forbindelse med findestedsundersøgelser. Retskemisk Afdeling foretager retskemiske undersøgelser i forbindelse med instituttets obduktioner, alkoholanalyse på døde fra Jylland og undersøgelse af beslaglagte effekter for indhold af narkotika.

Finansiering

Instituttets rekvirerede arbejde er underlagt universitetet, men drives for midler fra Justitsvæsenet og Arbejdsskadestyrelsen samt enkelte andre rekvirenter. Priserne for obduktion, findestedsundersøgelse, personundersøgelse, retskemisk undersøgelse og narkotika-undersøgelse samt alkoholanalyse fastsættes af Justitsministeriet, ligesom ministeriet godkender regnskabet. Personalet er ansat af universitetet, men aflønnes af midler fra det rekvirerede arbejde.

I 2005 var omsætningen på 24.302.744 kr.

Administration

Statsobducenten er ansvarlig for det rekvirerede arbejde ved instituttet. Administrationen sker i samarbejde med Aarhus Universitets Budgetafdeling ved kontorchef Kirsten Skjødt og fuldmægtig Anders Moestrup.

Retspatologisk Afdeling

År 2005 var som 2004 for Retspatologisk Afdeling præget af det store arbejde med indføring af kvalitetssikring. Afdelingen blev akkrediteret af DANAK i december 2005 efter Dansk Standard SD/EN ISO/IEC 17020, og vel at mærke er det alle instituttets rekvirerede undersøgelser, som således nu er akkrediterede, hvorfor vi har DANAKs mærke – ”kongekronen” – på vore erklæringer.

Akkreditering er en uafhængig bedømmelse af vores kompetence og evne til at udføre en bestemt opgave i overensstemmelse med de givne specifikationer. Akkrediteringen betyder således, at vi kan dokumentere over for kunder, myndigheder og andre samarbejdspartnere, at kvaliteten af vores undersøgelser lever op til krav i standarder og lovgivning. Akkrediteringen garanterer også, at vi er uvildige og kompetente. Der føres løbende tilsyn med at vi opfylder disse krav.

Året har endvidere været præget af mangel på erfarne læger, således tiltrådte både professor Annie Vesterby og vicesstatsobducent Jytte Banner først deres stillinger i efteråret.

Grundet denne situation har instituttets afgående statsobducent, professor Gregersen, været ansat som vikar i 4 dage om ugen, hvilket har været til stor hjælp for afdelingen.

Nedenfor redegøres for aktiviteterne i Retspatologisk Afdeling.

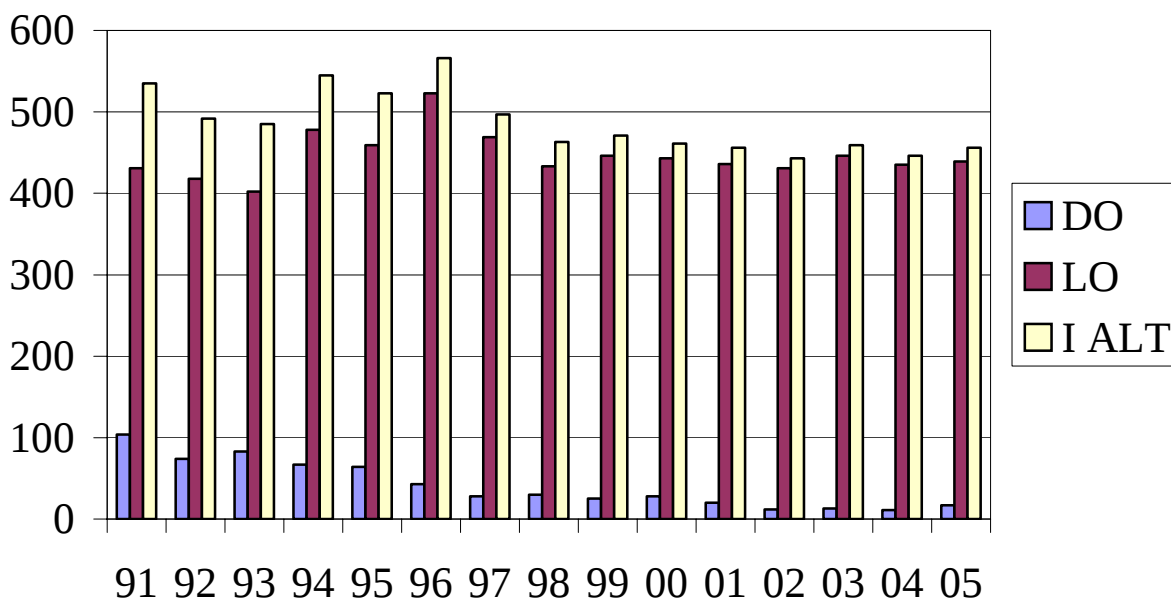
Retslægelige obduktioner

I 2005 udførte Retsmedicinsk Institut 456 obduktioner, hvoraf de 439 var begæret af politiet og statsadvokaterne, 16 af Arbejdsskadestyrelsen og 1 af et forsikringsselskab.

Obduktionerne fordeler sig på 326 mænd og 130 kvinder. Obduktionerne for Arbejdsskadestyrelsen vedrører overvejende ældre personer, medens de øvrige har en overvægt af yngre, således var der i aldersgruppen 0-14 år 16, heraf 11 under 1 år.

Det samlede antal obduktioner har været faldende fra 1989 til 1993, væsentligst på grund af et færre antal politibegærede obduktioner; i 1994, -95 og -96 er der igen indtrådt en stigning, men man må konstatere, at der siden 1996 er sket et væsentligt fald. Obduktioner begæret af politiet synes nu at have stabiliseret sig på et niveau på omkring 430-450/år. Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen "toppede" i perioden 1986-91, hvor der var mange undersøgelser for asbest-betingede skader. Antallet af disse obduktioner har de seneste år været under 10 pr. år.

Obduktioner pr. år

DO = Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen, militærets auditører eller forsikringsselskab

LO = Obduktioner begæret af politi eller statsadvokat

Antallet af de politibegærede obduktioner og obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen og andre i de enkelte politikredse.

Politikreds	Obd. begæret af politi og statsadvokatur	Obd. beg. af Arb.skadest., forsikr.selskab, militær auditor	Obduktioner i alt
Aalborg	36	7	43
Esbjerg	19	0	19
Fredericia	10	1	11
Frederikshavn	12	0	12
Grenå	8	0	8
Herning	22	0	22
Hjørring	17	0	17
Hobro	14	0	14
Holstebro	13	1	14
Horsens	19	0	19
Kolding	19	0	19
Løgstør	11	0	11
Odder	13	0	13
Randers	33	4	37
Ribe	4	0	4
Ringkøbing	4	0	4
Silkeborg	9	0	9
Skive	6	0	6
Thisted	14	0	14
Varde	12	2	14
Vejle	12	0	12
Viborg	21	0	21
Århus	111	2	113

Obduktionsfrekvensen for de politibegærede obduktioner varierer fra 6,4 per 100.000 indbyggere til 33,1 per 100.000 indbyggere i politikredsene, med et gennemsnit på 17,5. Obduktionsfrekvensen er således stadig meget varierende, tydende på at ligsynslovens bestemmelser om retslægelig obduktion fortsat tolkes forskelligt.

Obduktioner begæret af Statsadvokater

Med nugældende regler om klager over politiets virksomhed kan politiet ikke undersøge sager vedrørende dødsfald i detentioner, under anholdelser m.v., og disse sager udforskes nu af statsadvokaterne, ofte bistået af Rigspolitiets Rejseafdeling. Sagerne er karakteriserede ved, at der ikke primært foreligger politirapporter, men at afhøringen af de implicerede politifolk foretages af Statsadvokaten, ligesom Statsadvokaten også afholder det retslægelige ligsyn sammen med embedslægen.

I 2005 var der ingen obduktioner begæret af statsadvokaturen.

Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen, forsikringsselskaber og andre

I 2005 udførtes 16 obduktioner på begæring af Arbejdsskadestyrelsen og 1 obduktion for et forsikringsselskab. Antallet af obduktioner, begæret af Arbejdsskadestyrelsen, har været faldende gennem de sidste år, det største antal forekom i midten af firserne med mere end 100 per år.

Hovedparten af disse obduktioner er begrundet i mistanke om erhvervssygdomme, nogle med pludselig uventet død på arbejdspladsen, og kun enkelte vedrører ulykker. Tidligere optrådte i Jylland en del tilfælde af silikose, men disse er nu sjældne. Obduktioner rekvireret på mistanke om opløsningsmiddelsyndrom ("malersyndrom") er forsvundet.

Hovedparten af obduktionerne kan henhøres til mistanke om følge af asbesteksposition. Jylland indtager en særstilling, hvor en stor virksomhed i Aalborg har anvendt asbest i produktionen, men også værftsarbejdere, mekanikere, tømrere og arbejdere beskæftiget med reparation af togvogne og lokomotiver har været udsat. Obduktionerne er vigtige bevismidler i denne type sager, og der udføres omfattende mikroskopiske undersøgelser for at påvise eller afvise tilstedeværelsen af asbestholdigt materiale i lungerne.

Faldet i obduktionstallet skyldes formentlig, at forbudet mod anvendelse af asbest har medført færre asbestbetingede lidelser. Obduktioner af denne type tjener også til at påvise faremomenter ved nye industrielle påvirkninger.

Dødsmåder

De 456 obduktioner fordeler sig på følgende dødsmåder:

Dødsmåde	Antal obduktioner
Ulykke	182
Naturlig død	166
Selv mord	41
Drab / Vold	19
Uoplyst	48

De tilfælde, hvor dødsmåden ikke kunne fastslåes med sikkerhed, drejer sig væsentligst om forgiftningstilfælde, hvor det kan være vanskeligt at afgøre, om der foreligger ulykke ved overdosering eller selvmord.

Naturlig død: Naturlig død udgør med 166 den næststørste gruppe af de retsmedicinske institutters obduktioner. Det drejer sig om sager vedrørende pludselig uventet død, dødfundne, erhvervssygdomme og dødsfald i tilslutning til lægelig behandling, hvor der ikke foreligger en ulykkelig hændelse eller fejl.

Kardiovaskulære lidelser har givet anledning til de fleste dødsfald, men også alkoholbetingede lidelser, blandt andet ketoacidose, forekommer hyppigt.

De pludselige spædbarnsdødsfald uden kendt årsag (SIDS) er blevet sjældne; der har således i 2005 blot været tre sådanne ved instituttet, og der er kun obduceret 7 børn under 1 år, som er død en naturlig død. Der er således en stigende frekvens af andre dødsårsager og -måder i spædbarnsalderen i forhold til SIDS, hvilket er i overensstemmelse med erfaringer fra de øvrige nordiske lande.

Drab/vold: I instituttets materiale er inkluderet egentlige drab samt vold med døden til følge, men derimod ikke uagtsomt manddrab, der sædvanligvis klassificeres som ulykke.

I 2003 var der 27 drab, i 2004 var der 16 drab, og 2005 foretog instituttet 19 drabsobduktioner. Der var 13 mænd og 6 kvinder, og ofrenes alder var fra få dage gammel til 82 år.

Drabsmetoderne var:

Skarp vold	7
Stump vold	5
Skud	2
Kvælning	5

Selv mord: En mindre del af instituttets obduktioner, nemlig 41, vedrører selvmord. Obduktionsindikationen er ofte differentialdiagnosen mellem selvmord og anden døds måde, dødfundne uden sikker dødsårsag, men også tilfælde, hvor der er mistanke om, at læger har udskrevet medikamenter i for store mængder til suicidalfarlige personer.

Selv mordsmetoderne var:

Hængning/strangulation	6
Forgiftning	20
Drukning	4
Skud	4
Stik/snit	5
Andre	2

Forgiftningerne er overvejende forårsaget af medikamenter eller narkotika, medens relativt få er tekniske gifte, herunder kulilteforgiftninger (biludstødningsgas).

Der var 21 mænd og 20 kvinder i alderen fra 22 til 83 år.

Der var ingen selvmord hos børn i 2005.

I aldersgruppen 80-89 år var der fire selvmord.

Ulykker:

Forgiftning med medikamenter og narkotika	77
Forgiftning med alkohol m.m.	13
Forgiftning med luftformige st. (kulilte)	8
Trafikulykker	29
Fly-ulykker	2
Fald	10
Lægelige ulykker/komplikationer	16
Drukning	10
Kvælning	6
Kulde	2
Forbrænding	6
Andre	3

Ulykkerne fordeler sig på 138 mænd og 44 kvinder med en aldersspredning fra 0 til 95 år. Hovedparten af forgiftningerne skyldes receptpligtig medicin og narkotika. Alkoholforgiftninger var hyppige, dog ofte i kombination med andre forgiftninger, hvorimod de tekniske gifte såsom kulilte er blevet sjældne. De fleste kulilteforgiftninger er røgforgiftninger. Næsten alle var med efterfølgende forbrændinger.

Narkomandødsfald:

Narkomandødsfald udgør et alvorligt samfundsmæssigt problem. Justitsministeriet udstedte i 1971 et cirkulære, hvor det blev foreskrevet, at der skulle foretages obduktion og retskemisk undersøgelse ved dødsfald, der skete i forbindelse med narkotikamisbrug. Det vil sige at stort set alle narkomaner obduceres, og man har her fået et værdifuldt instrument til at følge situationen på narko-området.

Ved narkoman forstås personer, som har eller har haft et misbrug af narkotiske stoffer, eller hvor der ved retskemisk undersøgelse er påvist forekomst af et ikke lægeordineret narkotisk middel. I året 2005 har instituttet obduceret 105 personer med narkotikamisbrug (eufomani). Antallet af narkomandødsfald har været stigende, i 1994: 62, i 1995: 67, i 1996: 75, i 1997: 69, i 1998: 70, i 1999: 75, i 2000: 85, i 2001: 109, i 2002: 92, i 2003: 101, i 2004: 115. Mange har været i 40 års alderen, men der er også en del yngre.

De fleste dødsfald skyldes forgiftninger med narkotika eller medikamenter, herunder Metadon.

Trafikulykker: Antallet af dødsofre ved trafikulykker har været faldende gennem flere år og er fortsat faldende, men kun relativt få af disse ofre obduces. Ifølge ligsynsloven skal der foretages obduktion ved strafbare forhold, herunder også uagtsomt manddrab i trafikken, eller hvor der er tvivl om dødsårsagen (ulykke eller naturlig død).

De 29 ofre i 2005 fordelte sig på følgende måde: Fører af motorkøretøj 14, passager i motorkøretøj 2, motorcyklist/knallertfører 6, cyklist 2, fodgænger 4, andet 1.

Otte af motorvognsførerne var impliceret i ulykke mod andet motorkøretøj, medens 6 var ofre for soloulykker, ligesom 5 førere af motorcykel/knallert også var ofre for soloulykker.

Trafikulykker udgør stadig et vigtigt samfundsmedicinsk problem, hvor retsmedicinske undersøgelser kan bidrage til klarlægning af ulykkesomstændighederne og indgå i profylaktiske foranstaltninger.

Der bør foretages langt flere obduktioner af trafikofre, dels af hensyn til tiltale for uagtsomt manddrab, dels af hensyn til den samfundsmæssige interesse i at få klarlagt trafikulykkerne så godt som muligt med henblik på profylaktiske foranstaltninger.

Dødsårsag uoplyst: Af de i alt 48 var 12 forgiftninger, 3 var drukning, 1 forbrænding, 1 fald fra højde, 1 skarp vold og 1 obstruktion af luftvejene. I disse tilfælde har man oftest ikke kunnet afgøre, om dødsårsagen var ulykke eller selvmord. I 29 tilfælde var dødsårsagen uoplyst, heraf et nyfødt barn. En væsentlig del af disse har været yngre mennesker, der er døde pludseligt og uventet, og hvor obduktion og supplerende undersøgelser ikke har klarlagt dødsårsagen, men en del må formodes at være pludseligt opståede forstyrrelser i hjertets ledningssystem.

Klager over sundhedspersonale, tilsynssager og lægefejl

Af Sundhedsloven fremgår, at dødsfald skal indberettes til politiet, når døden kan være følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelig hændelse i forbindelse med behandling eller forebyggelse af sygdom.

Denne paragraf har i de senere år ført til et stigende antal retslægelige obduktioner, dels på grund af klager fra pårørende, men også for at modvirke klager ved pludselig uventet død, hvor afdøde har været tilset af læge eller har kontaktet vagtlæge. Findes der ved obduktionen forhold, som kan tyde på lægelig fejl eller forsømmelse, vil embedslægerne indsende sagen til orientering til Sundhedsstyrelsen (tilsynssager), og sagen kan herefter henlægges eller videresendes til Patientklagenævnet. Disse obduktioner er vigtige elementer i Sundhedsvæsenets kvalitetssikring. Nogle har givet anledning til ændringer i proceduren på hospitaler.

Identifikationer

Treogtredive døde har været uidentificeret ved obduktionens påbegyndelse, hvorfor der er foretaget identifikationsprocedure. Instituttet har i alle de tilfælde, hvor der har foreligget tænder, samarbejdet med lektor, lic.odont. Dorthe Arenholt Bindslev, lektor Alan Richards og lektor Jens Heidmann, Odontologisk Institut, Aarhus Universitet.

Endvidere har man samarbejdet med de lokale politimyndigheder og Rigspolitiets Eftersøgnings- og Identifikationssektion under ledelse af pi. Bjarne Vilsbøll.

Retsodontologerne har tillige udført 3 retsodontologiske undersøgelser i tilfælde, hvor der ikke har været begæret obduktion.

Findestedsundersøgelser

I år 2005 har instituttet foretaget 29 findestedsundersøgelser vedrørende i alt 29 personer. Alle undersøgelser blev efterfulgt af obduktion.

Findestedsundersøgelserne udføres for politikredsene 32-54 (Jylland ekskl. Sønderjylland), og vedrører væsentligst drabssuspekterte dødsfald. Det er vigtigt for obducenten allerede på gerningsstedet at kunne se afdøde, medvirke til sikring af spor og dødstidsbestemmelse. Findestedsundersøgelser er særdeles vigtige af hensyn til en senere vurdering af sagen samt i tilfælde, hvor en retsmediciner indkaldes som sagkyndigt vidne.

Instituttets medarbejdere har desuden deltaget i 1 gerningsstedsrekonstruktion.

Retslægelige ligsyn

Der har i 2005 ved instituttet været afholdt 30 ligsyn, væsentligst i forbindelse med findestedsundersøgelser.

Andre undersøgelser

Obduktionerne suppleres ofte med andre undersøgelser, den hyppigste er mikroskopi, foretaget i 449 sager, bakteriologisk undersøgelse i 62 sager, neuropatologisk undersøgelse i 45 sager, røntgen i 18, retsgenetisk undersøgelse i 30 sager, alkoholanalyse i 373 sager, og der er rekvireret retskemisk undersøgelse i 243 sager.

I retsmedicin er man i tiltagende grad begyndt at anvende moderne billeddiagnostiske undersøgelser, herunder CT-scanning. Instituttet råder ikke over en CT-scanner, men har indgået en aftale med overlæge Anne Grethe Jurik, Radiologisk Afdeling, Aarhus Sygehus NBG, om foretagelse af CT-scanninger i udvalgte sager. Disse undersøgelser har især betydning ved skud, men også ved mistanke om luft-blodpropper.

Aktiviteter i det histologiske laboratorium i år 2005:

	<i>Paraffinklodser</i>	<i>Objektglas</i>	<i>HE-farvning</i>	<i>Specialfarvn.</i>
<i>Obduktioner</i>	11.000	8.751	7.190	1.588
<i>Videnskabelige</i>	65	132	68	64
<i>Udstrygninger</i>		350	350	
<i>Frysesnit</i>	17	52	0	52
<i>Andet</i>	118	138	103	35
<i>I alt</i>	11.200	9.423	7.711	1.739

HE-farvning = haematoxylin-eosin-farvning.

Specialfarvningernes rækkefølge efter mængde har været: Weigerts elastin, Jern, Masson Trichrome, PAS ±diastase, Klüver Barrera, Fettrot, Alcian Blue, Ziehl-Nielsen (TB), Gram, Toluidin, Alkalisk Congo. I specialfarvninger er indregnet 27 immunhistokemiske farvninger.

Personalet i det histologiske laboratorium har tillige assisteret ved videnskabelige arbejder og personundersøgelser.

Endvidere har personalet i det histologiske laboratorium modtaget bioanalytikerelever fra Sønderborg på en uges praktikophold som led i afslutningen af deres uddannelse.

Klinisk retsmedicin

Undersøgelse af volds- og voldtægtsofre, sigtede (personundersøgelser) i straffesager samt undersøgelse af ofre for tortur udgør en væsentlig del af Retsmedicinsk Instituts virksomhed. Undersøgelserne foretages for politikredsene i Aarhus Amt, Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Ringkøbing Amt samt Vejle og Horsens politikreds i Vejle Amt.

Undersøgelse af torturofre foretages på anmodning af Udlændingestyrelsen og har som primært formål at dokumentere eventuel tidligere tortur.

Retsmedicinsk Institut har etableret Regionalafsnit for Klinisk Retsmedicin i Herning og Aalborg

med et tilknyttet hold af speciallæger (embedslæger, praktiserende læger, ortopædkirurger og gynækologer) på tilkald til at foretage undersøgelse af ofre og sigtede i straffesager.

Undersøgelsen af ofrene foregår på Skadestuen, Herning Centralsygehus, og Skadestuen, Aalborg Sygehus Syd, i dertil indrettede lokaler, medens undersøgelse af sigtede foregår på Politigården i Herning og Aalborg, ligeledes i specielt indrettede lokaler.

Regionalafsnittet i Herning betjener politikredsene Ringkøbing, Holstebro og Herning, medens regionalafsnittet i Aalborg betjener Thisted, Hjørring, Frederikshavn, Aalborg og Hobro politikreds. De øvrige politikredse betjenes af instituttet i Aarhus. Denne struktur og organisering af undersøgelser af ofre og sigtede blev evalueret i efteråret 2001. Politikredsene har udtrykt stor tilfredshed med ordningen.

Vagtholdet tilknyttet satellitten i Herning måtte på grund af et meget lavt antal undersøgelser opløses pr. 01.10.02. Politikredsene har dog fortsat mulighed for at få foretaget undersøgelser på Regionalafsnittet i Herning på skadestuen og på politigården af to regionale speciallæger tilknyttet instituttet som konsulenter.

Retsmedicinsk Institut har afholdt fælles møder med politikredsene og lægerne tilknyttet satellitterne i Herning og Aalborg samt skadestuerne i Herning og Aalborg med henblik på løbende at sikre kvaliteten af de rekvirerede undersøgelser.

Den 01. april 2005 var der 5 års jubilæum på begge regionafsnit, og i den anledning blev der afholdt reception hhv. på Skadestuen, Herning Centralsygehus, den 31. marts med officielle taler af kriminalinspektør Peder Nørgaard, Herning, og formanden for Ringkøbing amts sundhedsudvalg Jørgen Mathiasen, og på Skadestuen, Aalborg Sygehus, den 09. maj med officielle taler af chefkriminalinspektør Aage Nørgaard, Aalborg, og formanden for Nordjyllands Amts sundhedsudvalg Karl H. Bornhøft.

Siden 1. november 1999 er undersøgelser af voldtægts ofre fra Aarhus Amt, Vejle og Horsens politikreds blevet foretaget på "Center for Voldtægts ofre", Aarhus Sygehus, Tage Hansens Gade, som Retsmedicinsk Institut har været med til at etablere.

Undersøgelse af ofre i sager, hvor der ikke er foretaget politianmeldelse, foretages af et lægehold, tilknyttet Centeret. Ved efteranmeldelse til politiet overtager instituttet sagen som en udtalelssag.

Efter aftale med Viborg og Ringkøbing Amt tager "Center for Voldtægts ofre" ligeledes imod ofre for voldtægt og voldtægtsforsøg fra disse amter, såfremt ofrene ønsker at tage imod Centerets behandlings- og omsorgstilbud. Dette tilbud gives ligeledes ofre fra Horsens og Vejle politikreds efter aftale med Vejle Amt.

Retsmedicinsk Institut har i løbet af året deltaget i styregruppemøderne ved Center for Voldtægts ofre, arbejdsgruppemøderne samt fællesmøderne med deltagelse af alle involverede faggrupper, herunder politiet (der henvises i øvrigt til Centerets årsberetning). Retsmedicinsk Institut har desuden været medarrangør af Temadag ved Centeret.

Personundersøgelserne repræsenterer et udvalgt materiale, idet politiet rekvirerer retsmedicinsk undersøgelse primært efter overtrædelse af straffeloven og i mindre grad efter læsionernes svær-

hedsgrad. Sagerne bliver derfor præget af forbrydelser mod kønssædeligheden og grovere volds-sager, specielt med greb om halsen. De lettere voldssager undersøges af læger på skadestuer og af alment praktiserende læger, som udsteder en politiattest.

Personundersøgelserne prisfastsættes - ligesom obduktioner og findestedsundersøgelser - af Justitsministeriet.

Rekvirent	Antal undersøgelser
Aalborg	31
Frederikshavn	16
Grenaa	11
Herning	60
Hjørring	16
Hobro	11
Holstebro	9
Horsens	4
Løgstør	8
Odder	7
Randers	20
Ringkøbing	11
Silkeborg	9
Skive	6
Thisted	4
Vejle	7
Viborg	17
Århus	128
Udlændingestyrelsen	4
Andre	2

Der har været en markant stigning i antallet af personundersøgelser, fra 135 i 1995 over 324 i år 2000 til 381 i år 2005. Stigningen skyldes i høj grad undersøgelse af børn i sager om seksuelt overgreb og overtagelsen af personundersøgelserne fra embedslægerne i 1999.

Af de 381 undersøgte var 141 gerningsmænd og 240 forurettede.

Af de 141 gerningsmænd har 88 primært været undersøgt i voldssager og 35 i sædelighedssager, mens der har været 18 undersøgelser for anden kriminalitet, overvejende brandstiftelse. Gerningsmændene har været 130 mænd og 11 kvinder i alderen 13-75 år.

185 voksne ofre (76 mænd, 109 kvinder) har været undersøgt, heraf 82 (4 mænd, 78 kvinder) for voldtægt, voldtægtsforsøg og anden kønslig omgang, heraf 2 for forhold, begået i barnealderen. 98 tilfælde vedrører primært vold (stump og skarp vold samt skud) og kvælning. Motivet til

en del af disse sager kan også være af seksuel karakter. Tretten efteranmeldte voldtægtssager er behandlet som udtalelsessager.

Der er foretaget 4 undersøgelser (alle mænd) for Udlændingestyrelsen af asylansøgere med henblik på følger efter tidligere udsættelse for tortur.

GERNINGSMÆND	141	Voldssag	88
--------------	-----	----------	----

		Sædelighedssag	35
		Andre	18
OFRE	240		
Voksne	184	Voldssag	82
		Sædelighedssag	98
		Tortur	4
Børn	56	Sædelighedssag	50
		Andre	6

Det skal bemærkes, at efteranmeldte voldtægtssager er medregnet under udtalelsessager og ikke som personundersøgelser.

Antallet af undersøgte børn er steget fra 15 i 1994 til 75 i 1997, 63 i 1998, 92 i 1999 og 73 i 2000 til 82 i år 2001 med et fald til 72 i år 2002, 66 i 2003 og 58 i år 2004. I 2005 er der undersøgt 56 børn. Hertil kommer to yngre voksne, som er undersøgt for sædelighedsforbrydelse begået i barnealderen. Der har været tre undersøgelser for fysisk børnemishandling ("battered child syndrome"), to med anden form for stump og skarp vold og en kvælning, mens der har været 50 undersøgelser for seksuelle overgreb. Af de 56 børn var de 8 drenge og de 48 var piger. Fire af drengene blev undersøgt for seksuelle forhold.

Kolposkopiske undersøgelser

Retsmedicinsk Institut har siden 1994 anvendt kikkertinstrument, såkaldt kolposkop, i tilslutning til den retslægelige undersøgelse af børn, der har været udsat for seksuelt overgreb, i incestsager og lignende. De fleste sager vedrørende seksuelt overgreb på børn kommer først til politiets kendskab længe efter at misbruget har fundet sted, hvilket gør det vanskeligt ved en efterfølgende lægeundersøgelse at dokumentere et eventuelt overgreb. Anvendelse af kolposkop øger imidlertid muligheden for at iagttage forholdene i ydre kønsorganer og derved muligheden for at kunne konstatere eventuelle forandringer efter et tidligere overgreb. Kolposkopet er ikke i berøring med barnet, og undersøgelserne udføres uden brug af instrumenter i øvrigt, er smertefrie, og der anvendes ikke beroligende midler eller bedøvelse. Tolkningen af fundene er vanskelig, hvorfor disse undersøgelser bør vedblive at være centraliserede.

Mistanke om seksuelt misbrug af et barn opstår ikke sjældent på grund af barnets adfærd, symptomer hos barnet eller på grund af suspekte fund hos mindreårige, som f.eks. rødme, udflåd og/eller kløe i skridtet. Dette fører ofte barnet til en lægeundersøgelse eller eventuelt indlæggelse for nærmere at få afklaret, hvad der er på færde. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at de undersøgende læger har et kendskab til normale forhold og normale variationer i ydre kønsorganer for at undgå fejlfortolkning.

Retsmedicinsk Institut har etableret et samarbejde med Børneafdelingen på Skejby Sygehus, Århus, ved overlæge E. Nathan (afløst af afdelingslæge Hanne Nødgaard efter E. Nathans afgang), hvor et af formålene er at øge og udbrede kendskabet til de normale og afvigende fund i ydre

kønsorganer, iværksætte undersøgelser til afdækning af disse forhold samt undersøgelser af børns og voksnes reaktion på lægeundersøgelserne. Til dette formål har også Børneafdelingen på Skejby Sygehus fået et kolposkop. Det er Retsmedicinsk Instituts vurdering, at et fortsat samarbejde med Børneafdelingen, Skejby Sygehus, vil bidrage til at udvide kendskabet til kolposkopisk undersøgelse af børn, ikke blot til gavn for den politimæssige efterforskning, men også til gavn for den tværfaglige indsats over for børn, der har været udsat for seksuelt misbrug. Børneafdelingen og Retsmedicinsk Institut har også i det forløbne år afholdt faglige fællesmøder ca. hver anden måned og deltaget i Projektgruppe vedrørende etablering af ”Center for seksuelt misbrugte børn”, og forslag til et sådant center blev fremlagt i juli, 2001.

Det er efterhånden veldokumenteret, at en retslægelig undersøgelse sjældent giver dokumentation for et overgreb, hvorfor børnenes vidneudsagn bliver af afgørende betydning. Det er i denne sammenhæng vigtigt at være opmærksom på, at (video-) afhøring af børn skal finde sted før den retslægelige undersøgelse for at undgå, at barnet har lægeundersøgelsen som et forstyrrende element i tankerne under selve politiafhøringen.

Det er kendt, at lægeundersøgelsen og videoafhøringen kan være belastende for børn, der har været udsat for seksuelt overgreb, hvorfor det er vigtigt med ydre rammer, der kan gøre disse undersøgelser og afhøringer så skånsomme som muligt for barnet.

På initiativ af Retsmedicinsk Institut gennemførte tre arkitektstuderende fra Arkitektskolen, Aarhus Universitet, i år 2004 et projektarbejde, hvis formål var at udarbejde forslag til de fysiske rammer for lægeundersøgelsen og videoafhøringen samlet på ét sted.

De forslag, som blev præsenteret, kan betragtes som idealmodeller.

Det er hensigten at udbrede kendskabet til de forslag/projekter, de arkitektstuderende udarbejdede, idet disse kan betragtes som betydningsfulde indslag i debatten om etablering af et egentligt Center for Seksuelt Misbrugte Børn.

Retspatologiske effektundersøgelser

Undersøgelse af effekter for blodtype og DNA foretages på Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitets Retsmedicinske Institut.

Øvrige undersøgelser

Flere af instituttets læger har på konsulentbasis foretaget obduktioner for Grønlands Politi. Endvidere er der udtaget blodprøver til type- og DNA-bestemmelse i sager uden egentlig personundersøgelse. Undersøgelser vedrørende DNA foregår ved Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitets Retsmedicinske Institut.

Udtalelsessager

Sekundær vurdering af sager til retsligt brug bør principielt foretages af Retslægerådet, men instituttet modtog i 2005 atten sager fra Anklagemyndigheden (politi og statsadvokat) til udtalelse,

enten fordi tiden ikke tillod Retslægerådsudtalelse eller som led i efterforskningen hyppigt en vurdering af politiattester udstedt af ikke-retslæger. Dette materiale er ofte mangelfuldt eller spin-kelt, og det anbefales, at undersøgelserne primært foretages af retslæger - især i sager, hvor der er sket overtrædelse af de grovere straffelovsbestemmelser.

I tretten sager var ofre for seksuelle forbrydelser undersøgt ved Center for Voldtægtsofre, som ønskede at indgive en sekundær anmeldelse til politiet. I disse sager har instituttet på basis af de foreliggende undersøgelser og den nu foreliggende politirapport afgivet erklæring til retslig brug samt indsendt materiale til DNA analyse m.v.

Fremmøde i retten

Statsadvokater og Anklagemyndigheden samt forsvarsadvokater anmoder ofte om, at retsmedicinere møder i retten som sagkyndige vidner. Det drejer sig om såvel sager vedrørende obduktioner og personundersøgelser som om enkelte udtalelsessager. I 2005 har instituttets læger mødt 20 gange i retten. Fremmøde i retten er ikke alene af betydning for denne, men også for obducenterne i det videre arbejde samt for kvalitetssikringen af det retsmedicinske arbejde.

Information til pårørende i tilfælde af retslægelig obduktion

Retsmedicinsk Institut udarbejdede i 2004 en informationspjece, som politiet kan udlevere til pårørende i de tilfælde, hvor der påtænkes udført en obduktion. Denne pjece redegør nøje for, hvad en retslægelig obduktion indebærer, og hvorledes den udføres.

Retskemisk Afdeling

Retskemisk Afdeling undersøger materiale fra retslægelige obduktioner for alkohol, narkotika, lægemidler, kulilte og tekniske gifte samt foretager undersøgelse for alkohol på døde i instituttets optagelsesområde. Endvidere udfører afdelingen undersøgelser af pulvere, tabletter, plantemateriale m.m. (effekter) for indhold af stoffer omfattet af ”Bekendtgørelse om euforiserende stoffer, ”Lov om forbud mod visse dopingmidler” og ”Lægemiddelloven”. Alle undersøgelser er rekvireret af eller gennem politiet. Funktionsområderne er omtalt mere detaljeret nedenfor.

Retskemisk Afdeling, Århus administrerer to landsdækkende projekter i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Rigspolitiet og de retskemiske afdelinger ved Københavns Universitet og Syddansk Universitet. Projektet ”Narkotika på gadeplan” omhandler forekomst og renhed af illegale stoffer i udvalgte politikredse, mens projektet ”Ecstasy i Danmark” omhandler indhold af ecstasypiller beslaglagt i hele landet. For hvert af projekterne udarbejdes hvert år en rapport der er tilgængelig på Sundhedsstyrelsens hjemmeside (<http://www.sst.dk/>) under udgivelser.

Nyt fokusområde: Sammenlignende undersøgelser

I det forløbne år har Retskemisk Afdeling i samarbejde med resten af Retsmedicinsk Institut udarbejdet en forskningsstrategi som definerer afdelingens nuværende og fremtidige forsknings- og udviklingsområder. I den forbindelse er sammenlignende undersøgelser blevet udvalgt som et fokusområde hvilket indebærer en øget forsknings- og udviklingsindsats på området. Retskemisk Afdeling tilbyder på nuværende tidspunkt sammenlignende analyser af udvalgte euforiserende stoffer og har gennem de seneste år indgået i flere internationale samarbejder omkring forbedringen af de eksisterende metoder. Den sidste del af arbejdet med implementering af en ny metode til sammenligning af amfetamin blev påbegyndt i 2005 og forventes færdiggjort i det kommende år. Metoden er så veldefineret at amfetaminbeslag fra en stor del af Europa nu kan sammenlignes direkte via en fælles database. Metoden er således et nyt tilbud til politiet som både giver større sikkerhed i udtalelser vedrørende sag til sag sammenligningerne, men også for første gang i Danmark bidrager med strategisk information omkring amfetamins oprindelse og vej ind på det danske marked.

Det forventes at den nye sammenlignende undersøgelse af amfetamin kan udbydes i løbet af det kommende år. Herefter er det planen at metoder til sammenligning af andre stofgrupper som metamfetamin, ecstasy og cocain vil blive videreudviklet så sammenlignende analyser af disse stoffer kan tilbydes på et tilsvarende højt niveau.

Det er ikke kun i Danmark at sammenlignende analyser er et område i vækst. I takt med udviklingen af moderne analyseudstyr er området også vokset internationalt og omfatter nu mange gre-

ne indenfor det retsvidenskabelige område. I det aktuelle projekt med sammenligning af amfetamin samarbejder Retskemisk Afdeling således med 7 andre lande i EU.

Retstoksikologiske undersøgelser

En generel forbedring af apparaturparken samt nye teknikker (LC-MS-MS) har øget kvaliteten af det retstoksikologiske arbejde. Især for benzodiazepiner og misbrugsstoffer har det været muligt at forbedre kvaliteten og dermed blandt andet påvise flere metabolitter (omdannelsesprodukter) og flere såkaldte heroin-ledsagestoffer. De retstoksikologiske resultater bidrager herved i endnu højere grad til klarlæggelsen af omstændighederne ved mange dødsfald.

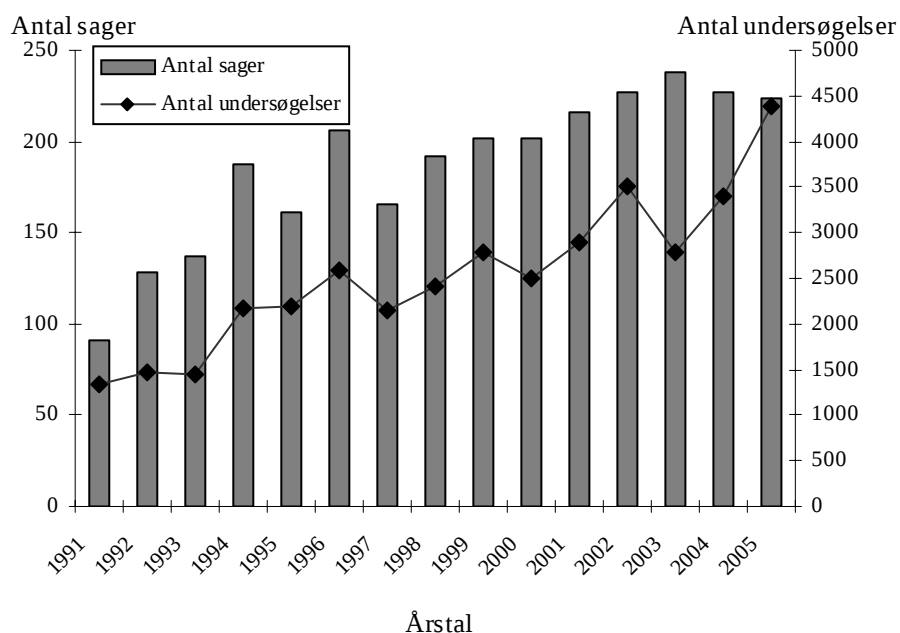
Antallet af sager synes at have stabiliseret sig på de foregående års niveau idet der udføres komplet retstoksikologisk undersøgelse ved ca. 50 % af obduktionerne svarende til 224 sager (227 året før). Derimod er antallet af undersøgelser steget fra 3393 til 4378 fordi der udføres flere undersøgelser i hver enkelt sag. Dette skyldes hovedsageligt de nævnte forbedrede analytiske muligheder, men også forekomsten af mere komplicerede sager.

En retstoksikologisk undersøgelse omfatter en indledende screening med efterfølgende koncentrationsbestemmelse af de påviste stoffer. Der forekommer dog enkelte sager hvor der kun undersøges for et begrænset antal stoffer (5). I 24 sager (34 året før) er undersøgt for kulilte og cyanid, næsten altid sammen med almindelig screening. Det bemærkes at antallet af kulilteundersøgelser har været faldende gennem de seneste år. Ved 360 (357 året før) af Retspatologisk Afdelings obduktioner er der undersøgt for alkohol, og der er udført 85 alkoholundersøgelser på indsendt materiale (90 året før). Antal alkoholundersøgelser på indsendt materiale har været faldende gennem flere år.

Resultaterne af undersøgelserne sammenfattes for hver sag i en retskemisk erklæring hvor de påviste stoffer og de målte koncentrationer i de undersøgte medier anføres. Resultaterne fortolkes i en toksikologisk vurdering hvoraf det fremgår hvilken betydning fundene har for sagen, især om der kan have foreligget en dødelig forgiftning, eller om afdøde har været påvirket af et eller flere stoffer i en grad som har betydning for dødsfaldet.

Udviklingen i antallet af sager og antallet af undersøgelser forbundet hermed fremgår af figur 1.

Figur 1: Antal retstoksikologiske undersøgelser foretaget på LO-sager (1991 – 2005)

De tyve hyppigst påviste stoffer ses i tabel 1 hvor tilsvarende tal for de foregående år er anført. I alt er foretaget koncentrationsbestemmelse af 69 forskellige stoffer (60 året før). De nye anti-depressiva (selektive serotoningenoptagshæmmere) påvises hyppigere end tidligere. Endvidere bemærkes stigende hyppighed af cocain og amfetamin. Chlorprothixen (et antipsykotikum), paracetamol, amitriptylin (et tricyklisk antidepressivum) og cyanid er ikke mere på listen.

Tabel 1: De 20 hyppigst påviste stoffer i 2005 (alkohol undtaget). Sammenlignet med årene 2004 og 2003.

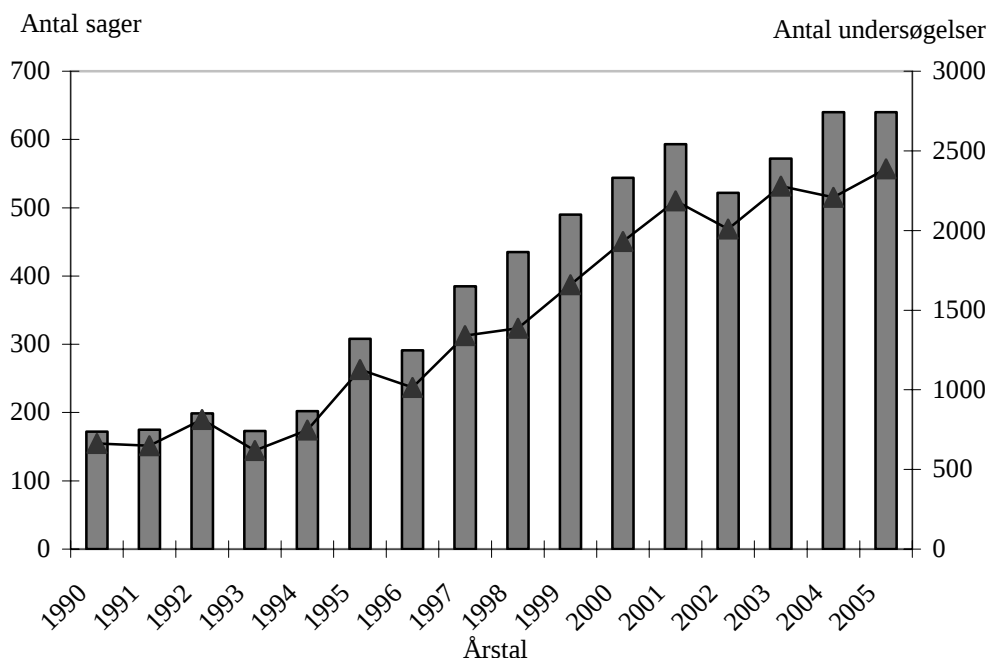
Stof	2005 Antal sager hvor stoffet er påvist	2004 Antal sager hvor stoffet er påvist	2003 Antal sager hvor stoffet er påvist
Morphin	53	50	40
Methadon	45	59	47
Codein	39	16	-
Diazepam	25	36	24
Oxazepam	24	20	15
Citalopram	23	22	22
Amphetamin	17	11	7
Cocain (eller omdannelsesprodukter heraf)	17	-	-
Mirtazapin	12	6	-
Tramadol	11	10	10
Chlordiazepoxid	9	-	-
Venlafaxin	8	-	-
Bromazepam	7	13	7
Ketobemidon	7	7	11
Levomepromazin	7	6	11
Orphenadrin	7	5	-
Oxcarbazepin	7	-	-
Kulilte	6	12	11
Phenobarbital	6	5	7
Salicylsyre	6	7	-
Sertralin	6	-	-
Zopiclon	6	-	-

Narkotikaundersøgelser

Narkotikaundersøgelser omfatter undersøgelse af pulvere, tabletter, plantemateriale m.m. for indhold af narkotika, lægemidler og dopingmidler.

I 2005 er i alt undersøgt 640 sager indeholdende 2387 prøver svarende til i gennemsnit 3,7 prøve pr. sag. En stor del af sagerne er hastesager hvor sigtede er varetægtsfængslet. Udviklingen i antal sager og undersøgelser fremgår af figur 2.

Figur 2: Pulvere, tabletter og plantemateriale modtaget til undersøgelse for indhold af narkotika m.m. i perioden 1990 – 2005.

I forbindelse med undersøgelserne udarbejdes en erklæring med analyseresultaterne til retslig anvendelse. Disse erklæringer indeholder foruden analyseresultater også ofte vurderinger af forskellige slags, f.eks. sammenlignende undersøgelse hvor der vurderes hvorvidt narkotikaprøver i forskellige sager kan hidrøre fra samme parti.

Tabel 2 viser fordelingen mellem stoftyper i de undersøgte narkotikaprøver i 2005 sammenlignet med de fire forrige år. Amfetamin er stadig det hyppigst forekommende stof og udgør 29 % af de undersøgte prøver hvilket er en stigning på 4 % i forhold til 2004. Også andelen af metamfetaminprøver er steget til 8 % hvilket er det højeste antal nogen sinde. Cocain er det næsthyppest forekommende stof (16 % af prøverne) fulgt af lægemidler og cannabis der udgør hhv. 11 % og 9

% af prøverne. Andelen af heroinprøver er faldet med 1/3 siden 2004 og udgør nu kun 8 % af prøverne. Den faldende tendens i de indsendte heroinprøver observeres således helt tilbage fra 2001. Andelen af Ecstasy er ligeledes faldet til 8 % siden sidste år. For nærmere oplysninger vedrørende indholdsstoffer i ecstasytabletter henvises til den årlige rapport ”Ecstasy i Danmark 2005”. Andre euforiserende stoffer (LSD, GHB og psilocybin (svampe)) er stadig sjældent forekommende.

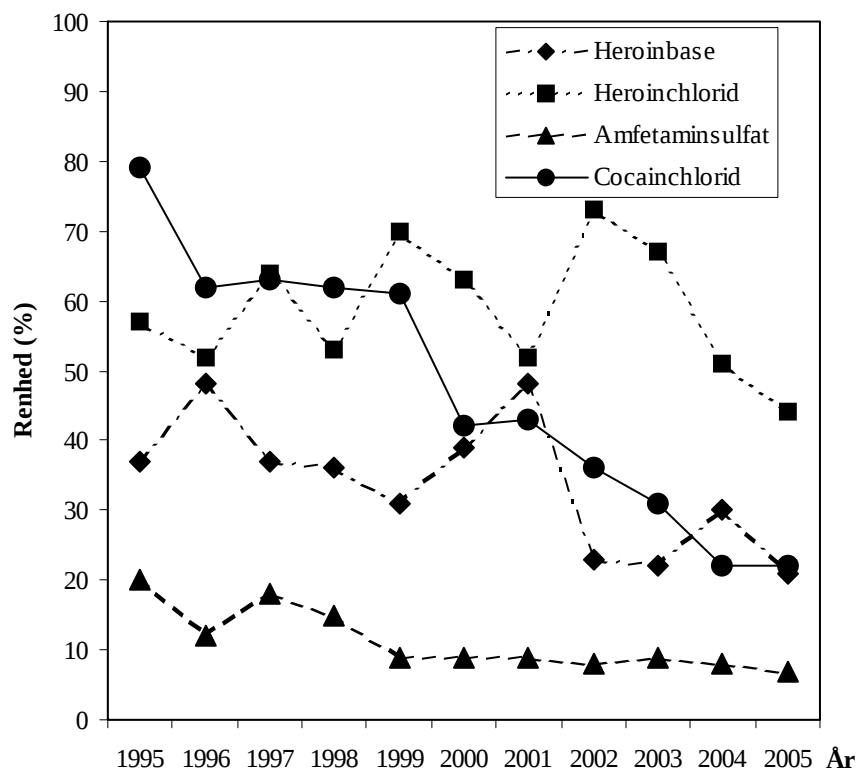
Tabel 2: Fordeling mellem stoftyper i narkoprøver undersøgt i 2001 – 2005

Stof (antal prøver)	2001 (n=2187)	2002 (n=2010)	2003 (n=2279)	2004 (n=2209)	2005 (n=2387)
Amfetamin	34%	28%	26%	25%	29%
Metamfetamin	< 1%	1%	6%	2%	8%
Heroin	19%	16%	11%	12%	8%
Cocain	12%	17%	17%	17%	16%
Ecstasy	10%	7%	12%	12%	8%
Lægemidler	8%	8%	13%	11%	11%
Anaboler	4%	2%	3%	6%	4%
Cannabis	2%	11%	5%	5%	9%
Andre euforiserende stoffer	2%	2%	1%	1%	1%
Ikke euforiserende stoffer	7%	5%	4%	7%	3%
Blandinger	1%	3%	3%	2%	2%

Den gennemsnitlige renhed af de hyppigst forekommende narkotikastoffer gennem de seneste elleve år fremgår af figur 3. I figuren er heroin opdelt i heroinbase og heroinchlorid idet renheden af heroinchlorid altid har været højere end renheden af heroinbase. Andelen af heroinprøver indeholdende heroinchlorid udgør dog kun en lille del (i 2005 kun 9 %) af samtlige heroinprøver. I 2002 skete et fald i renheden af heroinbase, og i 2005 er renheden af heroinbase stadig lav i forhold til tidligere. Renheden af heroinchlorid har varieret en del gennem årene og er i 2005 på det hidtil laveste niveau. Renheden af cocainchlorid er faldet markant gennem de 11 år og er i lighed med 2004 lavere end nogensinde. For amfetaminprøver har renheden ikke ændret sig de sidste 7 år, men tidligere var renheden højere.

Renheden af de illegale stoffer varierer meget, og der er til stadighed prøver med både høj og lav renhed tilgængelig samtidig. Den gennemsnitlige koncentration (medianværdi) af aktivt stof i illegale prøver undersøgt ved Retskemisk Afdeling, Århus var i 2005 som følger: heroinbase 21 % (n=128), heroinchlorid 49 % (n=12), cocainchlorid 22 % (n=294) og amfetaminsulfat 7 % (n=403). Yderligere information om renheden af illegale stoffer på landsplan findes i den årlige rapport ”Narkotika på gadeplan 2005”.

Figur 3: Den gennemsnitlige renhed af illegale stoffer undersøgt ved Retskemisk Afdeling. Resultaterne er angivet som medianværdi af % aktivt stof.

Årsberetningen udsendes til:

Arbejdsskadestyrelsen
Center for Voldtægts ofre, Århus Sygehus
DANAK
Det kongelige Bibliotek, Pligtafleveringskontoret, København (2 eksempl.)
Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet
De sundhedsvidenskabelige institutter, Aarhus Universitet
Embedslægeinstitutionerne i Jylland
Embedslægeinstitutionen i Grønland
Justitsministeriet
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
Kriminalistisk Bibliotek, Juridisk Fakultet, Københavns Universitet
Landslægen på Færøerne
Medlemmerne af udvalget vedrørende retsmedicinske ydelser (Samarbejdsudvalget)
Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Oslo
NEC (Nationalt Efterforskningscenter), Narkotikamonitorering
Nuværende og tidligere personale
Patologiske institutter i Jylland
Politikredsene 32-54, Grønland og Færøerne
Andre politikredse som har begæret undersøgelser ved instituttet
Professor Kari Ormstad, Slemdalsveien 63A, Oslo
Retslægerådet
Retsmedicinsk Institut, Københavns Universitet
Retsmedicinsk Institut, Syddansk Universitet
Retspsykiatrisk Afdeling, Aalborg
Retspsykiatrisk Afdeling, Risskov
Retspsykiatrisk Klinik, København
Rigspolitichefen
Rigspolitiets afdeling A
Rigspolitiets afdeling C
Rigspolitiets afdeling E
Rigspolitiets eftersøgnings- og identifikationssektion
Rigspolitiets tekniske afdelinger
Skadestuen, Aalborg Sygehus Syd
Skadestuen, Herning Centralsygehus
Skejby Sygehus, Børneafdeling A1
Skejby Sygehus, Gynækologisk Afdeling
Statsadvokaterne i Jylland
Sundhedsstyrelsen, 3. kontor
Udlændingestyrelsen

Århus Amt, Afdelingen for Folkesundhed
Århus Amt, Sundhedsudvalget
Århus Amt, Udvalg for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning
Århus Amt, Økonomi- og Planlægningsudvalget
Århus Tandlægeskole, Retsodontologisk Afdeling
Aarhus Universitet, Bestyrelsen
Aarhus Universitet, Budgetkontoret
Aarhus Universitet, Informations- og Kontaktcenteret (2 eksempl.)
Aarhus Universitet, Regnskabskontoret
Aarhus Universitet, Rektor
Aarhus Universitet, Teknisk Forvaltning